

A BUNDA

TOLVAJKOMÉDIA NÉGY FELVONÁSBAN

**IRTA
HAUPTMANN GERHÁRD**

**FORDITOTTA
SEBŐK ZSIGMOND**

**BUDAPEST
LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-244-4 (online)
MEK-17572

SZEMÉLYEK.

Wehrhahn, kerületi elöljáró, a községi rendőrhatalóság feje.

Krüger, tőkepénzes.

Fleischer, doktor.

Motes.

Motesné.

Wolffné, mosóné.

Wolff Julián, a férje.

Leontin |

Adelheid | leányai.

Wulkow, hajós.

Glasenapp, irnok.

Mitteldorf, községi őr.

Színhely: Berlin környéke. Idő: jelenkor.

Színházakkal szemben kézirat.

Előadták a Nemzeti Színházban Budapesten.

ELSŐ FELVONÁS.

(Kis, alacsony, kékre meszelt falú konyha; balra ablak; jobbra durván faragott ajtó, mely a szabadba visz; a hátsó színfalon másik ajtó, melynek szárnyai ki vannak emelve. A baloldali szögletben tűzhely, fölötte a falon konyhaszer, a jobboldali szögletben evezők és hajószerszám; az ablak alatt hasábfahalom. Régi konyhapad, több zsámoly stb. A hátsó színfal üres ajtaján szobába látni. Ebben magasra vetett tiszta ág, fölötte olcsó rájában gyarló fényképek, olajnyomatú fejek vizitkártya-formában stb. Puhafa-szék, mely karjával az ágynak van állítva. Télben vagyunk, a hold világít. A tűzhelyen bádoglámpásban faggyúgyertya ég. Wolff Leontin a tűzhely mellett gunnyaszt egy zsámolyon és fejét a tűzhely szélére hajtva alszik. Tizenhétéves, csinos, szőke leány, cselédleány hétköznapi ruhájában. A kék kartonujjasa fölé vastag, pamutból való kendő van kötve. Néhány pillanatig csönd honol a konyhában, aztán hallani lehet, a mint valaki az ajtót kívülről ki akarja nyitni, de nem tudja, mert a zárban belül kulcs van. Erre zörög.)

ELSŐ JELENET.

Leontin, majd Wolffné.

Wolffné (*kívülről*). Adelheid! Adelheid! (*Csönd; a kopogás a másik oldalról, az ablakból hallatszik.*) Kinyitod az ajtót ebbe' a minutumba'!

Leontin (*álmában*). Nem, nem, velem nem bánnak úgy, mint a kutyával!

Wolffné. Te leány, ha tüstént ki nem nyitod az ajtót az ablakon mék be! (*Hevesen dobol az ablakon.*)

Leontin (*fölrriad*). Te vagy az, mama! Gyüvök mán! (*Kizárja az ajtót.*)

Wolffné (*a nélkül, hogy azt a zsákot, mely a vállán van, letenné*). Hát te mit keressz itt?

Leontin (*álmosan*). Jó estét, mama!

Wolffné. Hogy kerültél ide be?

Leontin. Hogy? Há'szen a kecskeól tetején volt a kulcs. (*Rövid szünet.*)

Wolffné. Osztán mi keresni valód van itthon?

Leontin (*duzzogva*). Hát haza se gyühetek mán magukhoz?

Wolffné. No, csak ne kornyikálj. Tudod, hogy azt nagyon szeretem. (*A zsákot lecsusztatja a válláról.*) Tán nem is tudod, milyen későre jár? Egy, kettő, szedelőzködj, és haza a szolgálatodba.

Leontin. No'szen, nagy dolog is az, ha egy kicsit megkésem!

Wolffné. Ne nyelvelj, hallod-e? Lódulj, különben velem gyülik meg a bajod!

Leontin (*siránkozva, dacosan*). Én nem mék vissza azokhoz az emberekhez, mama!

Wolffné (*bámulva*). Nem mész?... (*Gunyosan.*) Igazán? No, ez már ujság.

Leontin. Velem ne bánjanak úgy, mint a kutyával.

Wolffné (*a zsákból őzet húz ki.*) Úgy bánnak hát veled Krügernél? Te szegény lélek! Evvel akarsz engem levenni a lábamról te kis gyöngö viola? Akkora a lelke, akár egy dragonyos....! No, hát, fogd meg ott azt a zsákot! Itthon cseberből-vederbe kerülsz ám. Lustálkodni nálam nem lehet, érted-e? (*Az őzet az ajtófélfára akasztják.*) Most hát utoljára mondom...

Leontin. Nem megyek vissza azokhoz az emberekhez. Inkább a kútba ugrom, mama!

Wolffné. Csak náthát ne kapj.

Leontin. A vízbe ugrom!

Wolffné. Csak szólíts oda előbb engem is. Én majd taszintok egyet rajtad, hogy melléje ne ugorj!

Leontin (*hevesen*). Hát elszívelem, hogy este két méter fát cipeltessenek be velem?

Wolffné (*bámulást tett*). Igazán? Fát kell becipelned! No, de ezek az emberek!

Leontin ... És húsz tallér a bérem az egész esztendőre. Ezért elfagyjon a mancsom is? És krumplival meg héringgel lakjam jól?

Wolffné. Ne fecsegj annyit, ostoba leány. Itt a kulcs, vágj kenyeret. És ha jóllaktál, hordd el magadat! A szilvaíz ott van legfölül...

Leontin (*a szekrényből kiveszi a kenyeret és vág belőle*). A Schulz Juci negyven tallért kap és...

Wolffné. Csak menj te fejfel a falnak! Nem maradsz örökkön-örökké azoknál az embereknél. Nem bánom, hagyd ott a szolgálatot április elsején. Addig ott maradsz, ha török, ha szakad. Persze, a karácsonyi ajándékot zsebrevágjuk, osztán illa berek! Micsoda új módi ez? Én bejárós vagyok azoknál az embereknél. Majd én örökké pironkodjam miattad!

Leontin. No'szen, az pár rongy, a mit kaptam?

Wolffné. A készpénzről megfelelkezel, babám?

Leontin. Az ám! Hat kemény márka!

Wolffné. A pénz csak pénz.

Leontin. De ha többet tudnék keresni!

Wolffné. A szájjal.

Leontin. A varrómasinával. Berlinbe megyek és gallért varrok. Stechow Máli is ott van újesztendő óta.

Wolffné. Csak avval a mákvirággal hozakodj' elő! Kerüljön az egyszer a körmeim közé! Tudom megemlegeti azt, amit tőlem kap. Persze, ez volna a neked való jó világ, mi? Éjszaka évadján a ficsúrokkal devernálni, mi? Te leány, ha csak rágondolok erre, viszket a tenyere... No, de jön apád, lesz ne mulass!

Leontin. Ha a papa megver, világgá futok; aztán majd meglássuk, hol akad meg a szekere.

Wolffné. Ne kerepelj! Eredj és adj enni a kecskének. Az este meg sem fejtük azokat. És adj a nyulaknak egy marék szénát.

MÁSODIK JELENET.

Julián, Wolffné.

(Leontin ki akar osonni, az ajtóban azonban találkozik apjával, futólag «jó estét» kíván neki, elsiklik mellette és kifut. Wolff Julián az apa, hajóács, hosszú termetű ember; szeme bárgyú és mozdulatai renyhék; körülbelül 43 éves. Két hosszú evezőt, melyet a vállán hozott, a szögletbe állít és ács-szerszámaait szótlanul a földre dobja.)

Wolffné. Találkoztál a hajós Jánossal?

Julián (*morog*).

Wolffné. Megnémultál? Igen vagy nem?

Julián (*durván*). Igen, no! Eleget kiabálsz te helyettem!

Wolffné. Már az igaz, hogy szörnyű nagy a te kurázsid. De az ajtót elfelejtetted becsukni.

Julián (*becsukja az ajtót*). Mi van megint Leontinnal?

Wolffné. Semmi! Mit rakodott ki a János?

Julián. Mindenféle limlomot. Mit rakodott volna ki egyebet? Mi van azzal a lánnyal?

Wolffné. Fél ladikra valót vagy egész ladikra valót?

Julián (*dühösen fölfortyanva*). Mi ütött ma megint ahhoz a fehérnéphez?

Wolffné (*az urát túlkiabálva*). Azt akarom tudni, mennyit rakodott ki a János? Egész ladikkal vagy fél ladikkal?

Julián. Jól van no! Hát egész ladikkal.

Wolffné. Pszt, Julián! (*Meghökken és bezárja az ablakredőt.*)

Julián (*ijedten bámul a feleségére, hallgat. Néhány pillanat múlva*). Rixdorfban új erdész van.

Wolffné. Te anyámasszony katonája. (*Szünet múlva.*) Csak te olyan szörnyű buta ne lennél. Ezekhez a dolgokhoz annyit se értesz, mint a tyúk az ábécéhez. A lányokról én gondoskodom. Ez nem a te kompetenciád. Ez az én kompetenciám. Ha fiunk lenne, akkor kotyoghatnál. Én ugyan, egy kukk sok, annyit se szólnék bele. Mindenkinek megvan a maga kompetenciája.

Julián. Nekem is van jussom megverni... Az én testemből való test, a véremből való vér.

Wolffné. Persze, te mindjárt kitaposnád a lelkit. Meg ne próbáld. Azt hiszed tán, hogy megengedném? Az én lányomat nem hagyom világ csufjára veretni. Az a lány még szerencsénk lehet. Csak te értenél egy picikét az ilyesmihez.

Julián. Mi lehetne belőle?

Wolffné. Ne búsulj te azon, Julián. Olyat láthatsz még te, hogy a szádat is eltátod. Lakik az még úri palotában, ül az még parádés kocsiban és olyan nóblis ruhában fog járni, hogy kiugrasz a bőrödből örömdben, ha egyet rád kukkant. Tudod, mit mondott a kirurgus úr? Wolffné, lelkem, a maga lánya szép fruska, a színházban nagy furorét csinálna.

Julián. Hát menjen a színházba.

Wolffné. Neked nincs semmi nevelésed, Julián. Egy mákszemnyi műveltség sincs benned. Ha én nem lettem volna, Julián! Mi lett volna a lányokból? Én neveltem, én palléroztam őket. Mert lelkem, manapság a műveltség a földolog a világon, érted? De az nem megy ám csak egy-kettőre, egy sarkonfordulásra. Szép lassacskán - topp, topp, topp, topp. Előbb csak hadd szolgáljon a galambom, aztán, nem bánom, menjen Berlinbe. Most még fiatalka, gyöngécske a színházba. (*A míg beszél, az ajtón többször kopogtattak, majd csöngetnek.*)

HARMADIK JELENET.

Adelheid, Előbbiek.

Adelheid (*hangja, kívülről*). Mama! Mama! Nyisd ki az ajtót! (*Wolffné ajtót nyit. Adelheid bejő. Nyurga iskolásleány, tizennégy éves, csinos gyermekarcú. Szeme kifejezése azonban korai romlottságot árul el.*) Miért nem nyitották ki az ajtót, mama? Elfagyott már a kezem, lábam.

Wolffné. Ne kotyogj össze ennyi bolondot. Gyújts be a kályhába, majd kimelegszel. De, hékás, merre kuncsorogtál ilyen sokáig?

Adelheid. Hát hiszen az apa csizmáját kellett elhoznom.

Wolffné. Oszt' megint két óra hosszat odamaradtál.

Adelheid. No, de csak hét órákor mentem el.

Wolffné. Hét órákor mentél el és most már féltizenegyre jár. Ezt persze te nem is tudtad? Csak negyedfél óráig maradtál el, az, úgy-e nem is sok? No, hát ide hallgass. Ha még egyszer ilyen sokáig elmaradsz és még hozzá annál a rongyos Fielitz suszternál, meglátod, mi lesz veled.

Adelheid. Én persze mindig itthon kuksoljak?

Wolffné. De most már elhallgass, ha mondom.

Adelheid. Ha egy kicsit el is megyek Fielitzékhez...

Wolffné. Még sem hallgatsz? Nekem mondd, kicsodák, micsodák Fielitzék? Igen? A legényük se nagyon dicsekedjék. Annak se csak a cipőfoltozás a mestersége. Ha valaki kétszer fegyházban csücsült már...

Adelheid. Az nem igaz... Azt csak ráfogják. Ő maga mondta nekem, mama.

Wolffné. Iszen az egész falu tudja, te ostoba liba! Az ám az igazi kerítő, én mondom.

Adelheid. Még a kerületi elüljáróhoz is eljárogat.

Wolffné. Persze, mert árulkodik. A tetejibe még spion is.

Adelheid. Mi az: spion?

Julián (*a szomszéd szobából, melybe az imént bement*). Ne szóljak én is bele a disputába? (*Adelheid elsápad és azonnal szótlanul elsiet tüzet rakni.*)

NEGYEDIK JELENET.

Leontin, Előbbiek.

Leontin (*bejő*).

Wolffné (*az őzet föl vágja, szívé, máját stb. kiveszi és Leontinnak adja*). Gyorsan mosd meg! Meg ne mukkanj, különben mindjárt kezdi apád. (*Leontin láthatólag megszeppenve, dologhoz fog. A két leány suttog egymással.*) Hé, Julián! Mit keressz odabenn? Megint elfelejtetted, mi? Iszen már reggel mondtam. Az a deszka, a ki leszakadt...

Julián. Micsoda deszka?

Wolffné. Nem tudod? Ott a kecskéid mögött. A szél tegnap éjjel leszakajtott - eredj, szögezd meg, érted?

Julián. Nem repül el az a deszka reggelig!

Wolffné. Ne-em? Hát csak feküdj a füledre! Szép új módit kezdünk mi lassacskán. (*Julián dörmögve jó a szobából.*) Itt a kalapács! Ott a szögek! És most hordd az irhátat kifelé.

Julián. Ej, de gyöngy kedved van!

Wolffné (*utána kiált*). Ha Wulkow eljön, mennyit kérjek tőle?

Julián. No, tizenkét márkát legalább is. (*El.*)

ÖTÖDIK JELENET.

Wolffné, Leontin, Adelheid.

Wolffné (*megvetően*). Az ám, tizenkét márkát! (*Szünet.*) Most rajta, hogy a papa vacsorája készen legyen. (*Kis szünet.*)

Adelheid (*az őz felé bandzsalít*). Mi az, mama?

Wolffné. Gólyamadár. (*A lányok nevetnek.*)

Adelheid. Gólyamadár? Van annak is szarva? Tudom én már, hogy őzbak az!

Wolffné. Ha tudod, mit kérdezed?

Leontin. A papa lőtte?

Wolffné. No, fussatok végig a falun és kiabáljátok: A papa őzbakot lőtt!

Adelheid. Van eszemben!

Leontin. Schulz zsandártól nem félek, az egyszer már megcsipte az államát.

Wolffné. Én sem. Mi nem teszünk rosszat. Ha egy őzet lelőnek és döglőfélben van és senki sem találja meg, megeszik a hollók. Akár mi faljuk föl, akár a hollók, az mindegy. (*Rövid szünet.*) Mondjad csak, Leontin: fát kellett volna behordanod?

Leontin. Azt, ebben a hidegben! Két méter ölfát. Mikor az ember olyan fáradt, mint a kutya! Késő este fél tízkor!

Wolffné. Az utcán van még a fa?

Leontin. A kerti kapu előtt van. Egyebet nem tudok.

Wolffné. De ha ellopják a fát? Mi lesz akkor reggel?

Leontin. Én nem megyek oda vissza.

Wolffné. Friss vagy száraz fa?

Leontin. Szép, száraz töké. (*Ásítózik.*) Jaj, mama, olyan fáradt vagyok! Borzasztóan elstrapáltak engem. (*Kimerültség jelei közt leül.*)

Wolffné (*rövid hallgatás után*). No, nem bánom, ma éjszakára maradj itthon. Meggondoltam a dolgot. Holnap reggel majd meglássuk, mi lesz.

Leontin. Egészen lesoványodtam, mama. A gúnya csak úgy lóg rajtam.

Wolffné. Eredj aludni; menj föl a kamarába, hogy apád a nyakad közé ne üssön valahogy. Ilyesmiben nem ért tréfát.

Adelheid. A papa olyan goromba.

Wolffné. Hol is tanult volna műveltséget? Ti is olyan tuskók lennétek, ha én nem nevellek ilyen finoman. *(A tűzhelyre serpenyőt tesz.)* No, gyere ide és tedd bele. *(Leontin a serpenyőbe teszi a megmosott húst.)* Így ni. Most eredj aludni.

Leontin *(a hátsó szobába megy, még látható, mikor beszél).* Mama! A Motes elment Krügeréktől.

Wolffné. Bizonyosan nem fizette meg a házbért.

Leontin. Vigye az ördög a pénzét, mondja Krüger úr. Még is kidobta. Aszondja, hogy az olyan hazug, semmi ember. És mindig olyan kevélyen beszélt Krüger úrral.

Wolffné. Ha Krügernek vagyok, eddig se tűrtem volna meg.

Leontin. Azért nézte le Krüger urat, mert asztalos mester volt. Fleischer doktor úrral is veszekedett...

Wolffné. No, aki avval veszekedik!... Oh, te jó Isten! Iszen az a légynek se vét!

Leontin. Nem is szabad ám többet betenni a lábát Fleischerékhez.

Wolffné. Te, leány, ha te Fleischerékhez kerülhetnél.

Leontin. Ott úgy bánnak a cseléddel, akár a saját gyerekükkel.

Wolffné. És a bátyja Berlinben - az belső ember a színházban.

Wulkow *(többször kopog az ajtón és rekedt hangon kiáltja).* Nem eresztenétek be engem, alázatatos szolgákat?

Wolffné. Már miért ne? Csak bújjék be Wulkow bácsi.

HATODIK JELENET.

Wulkow. Előbbiek.

Wulkow *(bejő, hajós a Spreen, közel hatvan esztendő, görnyedten jár; sárgásszürke szakáll a egyik fülétől a másikig és az álla alatt húzódik, szabadon hagyva viharverte arcát).* 'Csés jó estét kívánok.

Wolffné. No, gyün már a vén róka, hogy a Wolffékat egy kissé megint becsapja.

Wulkow. Nem élek én már ilyesmivel.

Wolffné. Oh, husvéti báránka. Fogadok, most is mi vakarjuk majd a fülünk tövit.

Wulkow. Megfordítva lesz az igaz, Wolffné angyalom, megfordítva.

Wolffné. Az ám! Tudom. Itt lóg valami. No, mit szól hozzá? Gyönyörű darab, mi?

Wulkow. Erre a Juliánra lesnek is ám nagyon. Most mind rája szimatolnak.

Wolffné. Arról van szó, mennyit ad érte. Sok beszédnek sok az alja.

Wulkow. Hát hogy mit szólok hozzá? Grünauból gyüvök. Ott hallottam evvel a két öreg fülemmel. A Weber Fritzet meglőtték. Rostává likasztotta a sörét a nadrágját.

Wolffné. Arról beszéljünk, mit ad érte.

Wulkow *(megtapogatja az őzet).* Négy darab őz hever a csónakomban.

Wolffné. Azért nem sülyed el a ladikja.

Wulkow. Ne is. De mit csináljak, ha itt rekedek? Iszen be kell valahogy vergődnöm Berlinbe evvel az izével. Eleget bomlik ma a Spree és ha az éjszaka is így zajlik, holnap el nem mozdulhatok. Akkor aztán a csónakommal a jég közt rekedek és ez a sok izé a nyakamon marad.

Wolffné (*mintha szándékát megmásította volna*). No, te leány, ugorj ide a Schulzékhoz. Mondd, hogy tiszteltetem az öreget és gyűjjön föl hozzánk, volna valami eladni való.

Wulkow. Mondtam én, hogy nem akarom megvenni?

Wolffné. Nekem mindegy, akárki veszi meg.

Wulkow. Iszen megveszem én.

Wolffné. Aki nem akarja megvenni, ott hagyja.

Wulkow. Megveszem, no! Hogy adják hát?

Wolffné (*megfogja az őzet*). Ez az őz legalább harminc font. A mennybéli üdvösségemre mondom, legalább is harminc font. Adelheid! Te itt voltál. Úgy-e, ketten is alig tudtuk a szög-re akasztani?

Adelheid (*aki nem volt akkor jelen*). Majd kificamodott a két karom.

Wulkow. Tizenhárom márkával becsületesen meg van fizetve. Legalább én is keresek rajta tíz fityinget.

Wolffné (*roppant bámulást tett; a másik percben mintha egyebet gondolna. Úgy beszél, mintha megfélekedezett volna Wulkowról és csak később venné észre*). No, szerencsés utat kívánok!

Wulkow. Tizenháromnál nem adhatok többet.

Wolffné. Ne is beszéljünk róla többet.

Wulkow. Nem adhatok többet. Ezt is csak a barátság kedvéért. Isten büntessen meg, ha nem mondom a tiszta szín igazságot. Ebben az üzletben semmit sem keresek. És ha azt mondanám: tizennégy, a saját húsemből vágnék ki egy márkányit. De nem bánom. Hogy megmutassam, mennyire szeretem magát, Wolffné angyalom, legyen tizennégy márka...

Wolffné. Kár a szóért, Wulkow bácsi. Az bizonyos, hogy ez az őz, aki most itt lóg, reggelig nem marad itt.

Wulkow. Csak meg ne lássa valaki. Azt osztán nem lehet ám pénzzel megfizetni.

Wolffné. Ezt az őzet mi holtan találtuk.

Wulkow. A hurokban. Azt már elhiszem.

Wolffné. Az mindegy. Engem ilyesmivel le nem főz. Minden haszon a kelmed szájába hulljon? Az ember agyon gyötri magát, lefagy a keze-lába, órahosszat fürdik a hóban, hát még mennyi veszedelem környékezi abban a cudar sötét éjszakában. Ez nem tréfa ám.

Wulkow. Négy darab hever már a csónakomban. Különben adnék tizenöt márkát.

Wolffné. Ma nincs seft, Wulkow bácsi. Ballagjon csak kegyelmed szépen odébb egy házzal, mi eleget kínlódunk, ázunk, fázunk, fagyoskodunk, hát nem adhatunk ajándékot senki Isten teremtésinek.

Wulkow. Hát talán én selyem paplan alatt hálók? A hajósmesterség cudar sors! A csempészség rossz seft. Mikor ti még csak bokáig gázoltok a bajban, én már nyakig úszom benne. Negyven álló esztendeje töröm magamat! Mi a hasznom belüle? A hasogatás. Mikor reggel föltápászkodom, úgy nyivákolok, akár egy kölyökkutya. Régóta szeretnék bundát venni, a

doktor mind azt javálja, mert, aszondja, nagyon szenvedélyes vagyok. Hát tudok venni, Wolffné angyalom? Máig se tudtam, Isten akárhova tegyen engem, ha nem mondok igazat.

Adelheid (*anyjához*). Nem mondta még Leontin?

Wulkow. Itt a kezem, nem disznóláb! Legyen tizenhat!

Wolffné. Olyan nincs. Tizennyolc! (*Adelheidhoz*.) Mit fecsegsz már megint?

Adelheid. Krügerné asszony olyan bundát vett, ami ötszáz márkába került. Hódprémes bundát.

Wulkow. Hódprémes bundát?

Wolffné. Ki vette?

Adelheid. Iszen mondom, hogy Krügerné asszony vette Krüger úrnak karácsonyra.

Wulkow. Ez a leányzó Krügernél szolgál?

Adelheid. Én nem. A testvérem. Én nem megyek szolgálni.

Wulkow. Ej, ha nekem olyan bundácskám lenne. Régen fáj a fogam rája. Adnék érte hatvan tallért is. A doktorpénzt, a patikapénzt, szívesebben adnám bundára. Legalább gyönyörűségem is telnék benne.

Wolffné. Hát csak sétáljon, Wulkow bácsi, Krügerhez. Talán ajándékoz egyet magának.

Wulkow. Hm, jószántából nem. De, mondom: nagyon pisztrigál engem ez a dolog.

Wolffné. Meghiszem. Én is szeretnék olyan bundát.

Wulkow. Hol is hagytuk? Tizenhat?

Wolffné. Tizennyolcon alul nincs kincs. Julián azt mondta, oda ne merjem adni tizennyolcon alul. Tizennyolc márkával nem mernék a szeme elé kerülni. Ha az valamiben megköti magát!

HETEDIK JELENET.

Julián. Előbbiek.

Wolffné. Julián, úgy-e, azt mondtad, tizennyolcon alul ne adjam?

Julián. Mit mondtam?

Wolffné. Már megint lusták a füleid, hogy nem hallod a szót? Iszen te mondtad, hogy tizennyolcon alul nem lehet. Aszontad, letöröd a derekamat, ha azon alul adom az őzet.

Julián. Én mondtam?... Hm, ehen, az őz? Persze, persze! Nem is sok az.

Wulkow (*pénzt vesz elő és olvassa*). A szentiváni éneknek is vagyon vége. Utoljára mondom: tizenhét márka. No, csapjon bele.

Wolffné. Már az igaz, hogy kegyelmed ármányos fajzat. Mindjárt mondtam, amint betette a lábát az ajtón: ez csak átlép a küszöbön és egyszeribe becsapja az embert.

Wulkow (*kibont egy összecsavart zsákot, melyet rejtve tartogatott magánál*). No, segítsetek beraktározni. (*Wolffné segít az őzet a zsákba gyömöszölni.*) És ha... Wolffné angyalom... ha megneszeli, hogy valahol lenne afféle... afféle... példának okáért afféle bunda... hát én olyan préda ember vagyok, hogy hatvan... nem... hetven tallért is kidobok érte.

Wolffné. Elment a sütnivalója, Wulkow bácsi?... Honnan kerítsünk mi olyan bundát?

Férfi hang (*kívülről kiált*). Wolffné asszony! Wolffné asszony! Ébren van-e?

Wolffné (*a többiekkel együtt megrémül, hevesen, halkan*). Dugjátok el az özet! A szobába rejtétek! (*Valamennyit a hátsó szobába tuszkolja és bezárja az ajtót.*)

Férfi hang. Wolffné asszony! Wolffné asszony, alszik már?

Wolffné (*elfújja a gyertyát*).

Férfi hang. Wolffné asszony! Wolffné asszony, ébren van-e? (*A hang énekelve távozik.*)
Igyunk - igyunk - barátim. Rövid az élet - örök a sír...

Leontin. Mama, hiszen ez csak a Mitteldorf.

Wolffné (*hallgatózik, csöndesen kinyitja az ajtót és megint hallgatózik. Aztán megnyugodva, becsukja az ajtót és meggyújtja a gyertyát. Erre bebocsájtja a többit.*) Csak Mitteldorf volt, a röndérünk.

Wulkow. Mi a szösz? Ilyen jeles ismeretsége van, Wolffné angyalom?

Wolffné. No, most aztán kotródjék, Wulkow bácsi.

Adelheid. Mama, a Hektor vakkantgat.

Wolffné. Szaporán, Wulkow. Kászálódjék már. Arra menjen, a zöldséges kerten át. Julián majd kinyitja a kaput. Julián, eredj, nyisd ki.

Wulkow. Hát, mondok, ha akadna afféle holdas bundácska...

Wolffné. Persze, persze, csak lóduljon már.

Wulkow. Ha a Spree nem bomlik nagyon, három-négy nap mulva visszajövök Berlinből. Megint ott lent gunyasztok a csónakkal.

Adelheid. A nagy hídnál?

Wulkow. Ott, ahol szoktam. No, Julián, bicegj csak előre. (*El.*)

Adelheid. Mama, a Hektor megint ugatott.

Wolffné (*a tűzhelynél*). Hadd ugasson. (*A távolból elnyújtott hang hallatszik: Hé-é-é! Csónakot!*)

Adelheid. Valaki talán át akar kelni a Spreen, mama.

Wolffné. Eredj hát, iszen a papa lenn van a víznél. (*A hang újból hallatszik: Hé-é! Csónakot!*) Vidd le az evezőket is. De előbb hadd menjen Wulkow egy kicsit előre. (*Adelheid el az evezőkkel. Wolffné egy darabig szorgosan dolgozik egyedül. Adelheid visszatér.*)

Adelheid. A papának volt evezője a csónakban.

Wolffné. Ki kívánczik ilyen későn át a vizen?

Adelheid. Azt hiszem, mama, az a nyavalyás Motes.

Wolffné. Mi? Mit beszélsz te leány?

Adelheid. Azt hiszem, annak a Motesnek a hangját hallottam.

Wolffné (*hevesen*). Szaladj le hamar! A papa jöjjön föl; az a nyavalyás Motes túlhan maradhat. Ne szimatoljon itt az én házamban. (*Adelheid el. Wolffné elrejt és elrak mindent, ami az őz-epizódra emlékeztethetne. A serpenyőre fődöt tesz. Adelheid visszajő.*)

Adelheid. Mama, elkéstem, már hallom a beszédjüket.

Wolffné. Hát ki az?

Adelheid. Iszen mondtam, hogy Motes.

NYOLCADIK JELENET.

Motes, Motesné, Wolffné, Adelheid. Később Julián.

(Motes és Motesné belépnek. Mindkettő középtermetű. Motesné eleven, fiatal asszony, körülbelül harminc éves, szerényen, de rendesen öltözve. Motesen zöld vadászkabát van, arca egészséges és jelentéktelen, a bal szeme fekete köteléssel be van kötve.)

Motesné *(az ajtóban)*. Kékre fagyott az orrom, Wolff mama.

Wolffné. Minek megy sétálni éjszaka évadján. Ráér nappal.

Motes. Jó meleg ez a konyha. Ki ér rá manapság nappal?

Wolffné. No, maga bizonyosan.

Motes. Én talán a tökém kamataiból élek?

Wolffné. Azt már csakugyan nem tudom, miből él.

Motesné. Ej, Wolff mama, ne legyen már olyan tüskés. Csak azt akarjuk megkérdeni, mekkora is a számlánk.

Wolffné. Ezt se most kérdik először.

Motesné. Hát még egyszer megkérdjük. Egyszer csak meg kell fizetnünk.

Wolffné *(csodálkozva)*. Fizetni akarnak?

Motesné. Hát persze. Természetesen.

Motes. Ej, ez a Wolff mama hogy csodálkozik ezen! Tán csak nem hitte, hogy megszökünk.

Wolffné. Ilyesmire csak nem gondolok. Hát ha olyan szívesek lennének, most mindjárt elvégezhetjük. Tizenegy márka harminc fillér az egész.

Motesné. Bizony, Wolff mama, mi pénzt kapunk. Tudom, bámulnak majd az emberek!

Motes. Ej, be jó nyúlpecsenye-illat csiklandozza az orromat.

Wolffné. Talán szúnyogpecsenye. Az már lehetséges.

Motes. Mindjárt meglátjuk. *(Le akarja venni a serpenyő födelét.)*

Wolffné *(megakadályozza)* Nem kell mindenbe beleütni az orrát.

Motesné *(aki gyanakodva nézte Wolffnét)*. Wolff mama, találtunk ám valamit.

Wolffné. Nem én vesztettem el.

Motesné. Nézze csak. *(Két dróthurkot mutat neki.)*

Wolffné. *(közömbösen)*. Ezek hurkok.

Motesné. Itt találtuk közel. Alig húsz lépésre a maga kertjétől.

Wolffné. Jaj, gyerekeim, mennyi erre a lesipuskás!

Motesné. Ha maga rájuk lesne, Wolff mama, elcsiphetne egy-két orvvadászt.

Wolffné. Ilyesmibe nem avatkozom.

Motes. Ha én rajtacsiphetnék egy ilyen gazfickót, jó egy párat odasóznék a füle tövibe, aztán irgalmatlanul följelenténém.

Motesné. Wolff mama, nincs néhány friss tojása?

Wolffné. Tél közepén? Ilyenkor nagyon véknyan telik.

Motes (*Juliánhoz, aki éppen belép*). Seidel erdész megint elcsipett egy lesipuskást. Holnap viszik a Moabitba. A fickó kemény gyerek, meg kell vallani. Ha engem az a malér nem ér, most már főerdész lennék. No, tudom, hogy én a kutyákat Seidel erdésznél is jobban megtáncoltatnám.

Wolffné. De már akárhányan megkeserülték azt.

Motes. Hja, persze, aki fél. Én nem félek. Én már jó egy párat beáztattam. (*Wolffnét és férjét élesen vizsgálja.*) És egy párra most fenem a fogamat; azok is a körmeim közé kerülnek még. Ne higgyék a hurokvetők, hogy nem ismerem őket. Nagyon jól ismerem.

Motesné. Wolff mama, kenyeret nem süttött? Mi gyűöljük a pékkenyeret.

Wolffné. Úgy gondolom, hogy a számlát akarták kifizetni.

Motesné. Hiszen mondtam már, Wolff mama, hogy szombaton. Az uram a vadász- és erdészlap szerkesztője lett.

Julián. No, már tudom, merre vág a bajusz.

Motesné. De ha mondom, Wolffné. Krügmentől el is hurcolkodtunk már.

Wolffné. Persze, mert muszáj volt.

Motesné. Hallod, ember, hallod! Nekünk el kellett mennünk. (*Erőltetetten nevet.*) Wolffné azt mondja, el kellett mennünk.

Motes (*kipirul a haragtól*). Hogy miért hurcolkodtam el, azt majd megtudja. Az az ember uzsorás és gonosztevő.

Wolffné. Azt nem tudom. Ehhez nem szólok.

Motes. Csak addig várok, amíg a kezemben lesznek a bizonyítékok. Az az ember vigyázzon magára. Az, meg a szívbeli barátja, az a Fleischer doktor. Az különösen. Ha akarnám: egy szavamba kerülne és a börtönben hüselne. (*Szavai elején az ajtó felé húzódtott már, az utolsó szavakra kimegy. El.*)

Wolffné. Bizonyosan megint összevesztek.

Motesné (*bizalmasan*). Az én urammal nem jó tréfálni. Ha az valamit a fejébe vesz, nem tágít többé attól. A kerületi elüljáró úrral is jóban van. Hogy vagyunk hát a tojással és a kenyérrel?

Wolffné (*kelletlenül*). No, öt tojás még akad. És egy darab kenyér. (*Motesné berakja a kézi kosarába a tojást és a kenyeret.*) Meg van elégedve?

Motesné. Hogyne. Persze. Jó a tojás?

Wolffné. Az én tyúkjaim tojták.

Motesné (*gyorsan, hogy az urát elérje*). No, jó éjszakát! Jövő szombaton hozom a pénzt. (*El.*)

KILENCEDIK JELENET.

Wolffné, Julián, Adelheid.

Wolffné. Jól van, jól van. (*Bezárja az ajtót, halkán beszél.*) Csak eredj. Adósságot csinálni tudsz, de egyebet nem. (*A serpenyőnél.*) Mi közöd van ahhoz, mit eszünk mi? Nézz a magad fazekába. (*Adelheidhez.*) Eredj aludni.

Adelheid. Jó'jcsakát, mama. (*Megcsókolja.*)

Wolffné. Hát apádat nem csókolod meg?

Adelheid. Jó'jcsakát, papa. (*Megcsókolja apját, aki dörmög; Adelheid el.*)

Wolffné. Mindig nógatni kell, hogy megtegye. (*Szünet.*)

Julián. Mi az ördögnek adtál azoknak a széllal bélelteknak tojást?

Wolffné. Hát talán ellenséggemmé teyem? Csak haragitsd ezt is magadra, Julián. Mondom neked, hogy veszedelmes fickó. Ez mindig szaglál, akár a vizsla. Ül le! Egyél! Itt a villád. Az ilyes dologhoz te nem értesz. Törődj te csak a magad bajával! A hurkokat pedig rögtön leviszed a kert mögé! A tieid voltak, úgy-e?

Julián (*boszusan*). No persze.

Wolffné. Hogy az az átkozott Motes mindjárt beléjük akadt. A ház közelébe, érted, nem rakod ki többé a hurkot. Mindjárt azt mondják, mi tettük ki.

Julián. Csak már ne karatylóznál annyit. (*Esznek.*)

Wolffné. A fa is elfogyott, Julián.

Julián. Én persze most menjek ki a vágásba?

Wolffné. Legjobb volna, ha mindjárt elvégeznéd.

Julián. Alig birom a csontjaimat. Menjen, akinek tetszik, én nem!

Wolffné. A szájakat jó nagy nektek, emberek, de ha dologhoz kell fogni, mindjárt leestek a lábatokról. Én hármatokkal fölveszem a dolgot - és mindnyájatok eszén túljárok. Ha máma - ha semmiképpen sem akarsz kimenni, hát mit teyünk? Kimégysz holnap. Hol van a lánc?

Julián. A Machnow Károlynak adtam kölcsön.

Wolffné (*szünet mulva*). Csak ne lennél olyan rettentően gyáva! Hamarosan akadna egy pár méter fánk. Nem is kellene gyötrened magadat. Messzire se kellene fáradnod.

Julián. Hadd egyem már - ménkö csapjon abba a fába!

Wolffné (*tarkón legyinti*). No, no, csak ne berzenkedj! Mindjárt megmutatom, micsoda jó szívem van neked. (*Egy üveg pálinkát hoz.*) Ne! Lásd, ezt neked hoztam. No, nem kukkantsz mindjárt nyájasabban rám! (*Tölt egy pohárral.*)

Julián (*iszik*). Ez az ital... ebben a hidegben... teringette... jó ital!

Wolffné. Látod? Hát nem gondoskodom én rólad?

Julián. Nagyon jó volt. Igazán jó volt! (*Újra tölt és iszik.*)

Wolffné (*kis szünet mulva, hasábfát aprít, közben egy-egy falatot eszik*). Az a Wulkow nagy gazember. Úgy nyavalyog, mintha olyan szegény lenne, akár a templom egere.

Julián. Az csak hallgasson - aztán ne nagyon emlegesse - a mesterségét.

Wolffné. Hallottad amit a hódas bundáról beszéltek?

Julián. Hallottam - úgy félfüllel.

Wolffné (*könnyedén*). A leány beszélte Krügernéről, hogy Krügernek bundát ajándékozott.

Julián. No, azok az emberek - úsznak a módban...

Wolffné. Osz tán aszondta az a Wulkow... Dejszen hallottad tán? Aszondja, ha valaha ilyen bundát kaphatna, aszondja, adna érte tüsténtelen tüstént hatvan tallért.

Julián. Hát csak - hadd égesse meg ő maga a száját.

Wolffné (*szünet mulva, tölt az urának*). Igyál még egy kupicával!

Julián. Mert én... a mondó vagyok... a mondó vagyok...

Wolffné (*kis jegyzékkönyvet hoz és abban lapoz*).

Julián. Julius óta mennyit fizettünk?

Wolffné. Harminc tallért.

Julián. Marad még hát a rováson... még... még...?

Wolffné. Hetven. Ilyen módon nem jutunk előre. Hej, mondok, ha egyszerre ide pottyanna ötven-hatvan tallér - ha úgy egyszerre kivághatnánk azt! Mindjárt ki lenne fizetve a telkün. Aztán kapnánk még rá egy-két százaskát és építhetnénk vagy két csinos szobát. Fogadhatnánk nyaraló vendéget, - mert a nyaraló vendég hajt legtöbbet a konyhára.

Julián. Persze, persze, ha lehetne...

Wolffné. Te nagyon lassú ember vagy, Julián. Megvetted volna te a telket, a földet? Mi, hé? Pedig ha most eladnánk, megkapnánk érte a dupláját. Nekem egészen más vérem van, mint neked. Ha lenne te benned az én véremből...

Julián. Hászén eleget dolgozom, de mit használ az?

Wolffné. Avval a kis dologgal ugyan sokra jutsz!

Julián. Csak nem lophatok! Én mindenbe belemásszam.

Wolffné. Te ostoba vagy és ostoba maradsz. Ki beszélt lopásról? A ki mer, az nyer. És ha meggazdagszol és ekliázásban terpeszkedel, ki kérdi, hogyan szerezted? Persze, ha szegény emberektől vennénk el! De ha csakugyan, mondok, ha csakugyan elmennénk Krügerhez és a szánkóra raknánk azt a két méter fát és a színünkbe hordanánk, annak az embernek az meg se kottyanna.

Julián. Fa? Mi az ördögöt akarsz mindig azzal a fával?

Wolffné. Te nem törődöl semmivel a világon. A lányodat halálra kinozhatják. Fát kellett volna behordania este tíz órakor s azért szökött haza. Az ilyesmit te szépen eltűröd. De talán el is püfölsz azt a szegény gyereket és visszakergeted azokhoz az emberekhez.

Julián. Persze, hogy püfölöm... persze, hogy kergetem... Van eszemben!

Wolffné. Az ilyen népséget meg kell büntetni. A ki engem ver, én is verem.

Julián. Hát megverték azt a leányt?

Wolffné. Hászén tudod, hogy megszökött?! Julián, veled semmire se jut az ember. Ott van a fa az utcán. Ha azt mondanám: te megkinoztad a lányomat, én elveszem a fát, tudom, csunya képet vágnál hozzá.

Julián. No, már nem... nem én... az én gyerekemet sem a gólya költötte... Azt mondom, hogy nem tűröm az ilyet... azt a gyereket többet ne verjék...

Wolffné. Ó, ne beszélj annyit és hozd az istrángot. Mutasd meg, hogy van neked is karmod. Egy óra múltán helyben vagyunk. Aztán lefekhetel és hortyoghatsz kedved szerint. Holnap nem kell kimenned az erdőre, lesz elég fánk, több mint a mennyi kell.

Julián. De ha kisül a dolog - én nem bánom!

Wolffné. Ugyan már, mi nem. Csak föl ne keltsd a lányokat.

Mitteldorf (*kívülről*). Wolffné asszony, Wolffné asszony, ébren van-e még?

Wolffné. Na persze, Mitteldorf. Hadd gyöjjön az is be. (*Kinyitja az ajtót.*)

TIZEDIK JELENET.

Mitteldorf, Wolffné, Julián.

Mitteldorf (*belép; kopott szolgálati ruhában van, felöltővel. Arcában van valami mefisztói. Orra vörös a pálinkától. Föllépésében szelíd, szinte félénk. Lassan és vontatottan beszél, a nélkül, hogy arca megmozdulna*). Jó estét, Wolffné asszony.

Wolffné. Talán jó éjszakát akart mondani.

Mitteldorf. Az elébb már itt voltam. Eleinte úgy rémlett, hogy gyertyavilágot látok, de aztán egyszerre elsötétedett az ablak. Nem is felelt senki. Mondok, ezek alszanak. De most jól láttam a gyertyavilágot és ezért még egyszer szerencsét próbáltam.

Wolffné. Mi jót hozott, Mitteldorf?

Mitteldorf (*leül, gondolkozik egy darabig és aztán megszólal*). Hogy mit hoztam? A kerületi elöljáróné asszony küld.

Wolffné. Mosni menjek, mi?

Mitteldorf (*gondolkozva ráncolja homlokát, aztán így szól*). Az ám.

Wolffné. Mikor?

Mitteldorf. Holnap. Holnap reggel.

Wolffné. És ezt éjfélkor mondja meg nekem?

Mitteldorf. Holnap nagy mosás van az elöljáróné asszonynál.

Wolffné. Azt egy pár nappal hamarább kell tudnom.

Mitteldorf. Persze, persze. Csak ne üssön lármát. Megint elfelejtettem. Annyi mindenféle karikázik most a fejemben, hogy az ilyesmi könnyen kicsuszik belőle.

Wolffné. No, Mitteldorf, hát majd elcsináljuk. Iszen mi jó barátok vagyunk. Elég baj nyomja a maga vállát avval a tizenegy gyerekével, mi? Mondok, minek mártsam én is be!

Mitteldorf. Ha holnap nem jön, Wolff mama, reggel csunya világot látok.

Wolffné. Elmegyek, ne gondoljon többet vele. Ihol ni, igyék egyet! Elcsuszik az a többivel. (*Grogot ad neki.*) Volt még egy kis forró vizem. Mi ma még utra megyünk. Treptowba megyünk hizó ludért. Nappal nem ér rá az ember. Már mink csak így vagyunk. A szegény ember éjjel-nappal kinlódik. A gazdag selyemágyban alszik.

Mitteldorf. Tudja, hogy felmondtak nekem? Az elöljáró felmondott. Nem vagyok elég szemes és szigorú.

Wolffné. Persze, olyan legyen az ember, mint a láncos eb.

Mitteldorf. Nem is szeretek már haza menni; mert ha hazamegyek, kész a patália. A fülem se látszik ki a szemrehányástól.

Wolffné. Soh'se törődjék vele.

Mitteldorf. Ha az ember betéved egy kicsit a kocsmába, hogy a gond végkép a térde alá ne gyürje; van nagy zenebona. Már oda se menjek! Ma is ott voltam, valaki egy hordócskát csapra veretett...

Wolffné. Ugyan, csak nem fél egy asszonytól. Ha pöröl, pöröljön maga is, ha üt, üssön maga is. No, gyűjön ide, maga hosszabb nálam. Vegye le onnan a kötelet. Te meg Julián, fogd be a szánkót. *(Julián el.)* Hányszor mondjam még? *(Mitteldorf a gerenda mellül leveszi a kötél-gombolyagot és az istrángot.)* A nagy szánkót fogd be. Úgy, úgy, az istrángot is adja le egyuttal, Mitteldorf.

Julián *(kívülről)*. Nem látok semmit.

Wolffné. Mi bajod van?

Julián *(megjelenik az ajtóban)*. Nem tudom egymagamban kihúzni a szánkót. Mindenféle vacak van rajta. És lámpa nélkül meg sehogy se boldogulok vele.

Wolffné. Te sohasem tudsz magadon segíteni. *(Gyorsan kendőt köt a fejére és derekára.)* No, megyek már segíteni. Azt a lámpást, Mitteldorf! *(Mitteldorf nagy nehezen leveszi a bádogg-lámpást és Wolffnének adja.)* Így ni, Isten fizesse meg érte! *(Gyertyát tesz a lámpásba.)* Ezt ide bedugom és mehetünk. Most majd segítek neked kihúzni a szánkót. *(Kimegy a lámpással. Mitteldorf utána. Az ajtóban megfordul és Mitteldorfnak adja a lámpást.)* Maga világíthatna egy kicsit nekünk, Mitteldorf!

Mitteldorf *(világít és halkán énekel)*. Igyunk - igyunk, barátim...

(Függöny).

MÁSODIK FELVONÁS.

(Wehrhahn, kerületi elüljáró hivatalos szobája: nagy, fehérre meszelt, csupasz helyiség a hátsó falon három ablakkal. A baloldali falon van az ajtó. Jobbra a fal mellett hosszú íróasztal könyvvél, aktával megrakva; mögötte az elüljáró széke. A középső ablaknál az irnok asztala és széke. Puhafa könyvesszekrény az elüljárótól jobbra, úgy, hogy mikor ez a székén ül, elérje a szekrényben levő könyveket. A baloldali fal mellett okmányoknak való állvány. Elül hat szék áll. Az esetleg rajtuk ülők hátát látni. Derült téli délelőtt. Glasenapp irnok irkálva ül helyén. Elhanyagolt külsejű, szemüveges személy. Von Wehrhahn elüljáró gyorsan belép, hóna alatt aktacsomóval. Negyven éves, monoklit visel. Vidéki junker. Hivatalos öltözete fekete, begombolt gérokk és a lábán hosszú szárú lovagsizma, mely a nadrágja fölé van huzva. Csaknem sipító hangon beszél és katonás rövidséggel igyekszik beszélni.)

ELSŐ JELENET.

Wehrhahn, Glasenapp, utóbb Mitteldorf.

Wehrhahn (*futólag, mint a kinek sok a dolga*). Jó reggelt!

Glasenapp (*fölkel*). Alázatos szolgája, elüljáró úr.

Wehrhahn. Na, történt valami, Glasenapp?

Glasenapp (*írásait lapozva*). Jelentem elüljáró úr. Először is itt volt... Aha! Fiebig vendéglős. Engedélyt kér jövő vasárnapra táncmulatságra.

Wehrhahn. Nem ez az a... Ugy-e, Fiebiget mondott? Nem adta egy ilyen nevű vendéglős oda a termét...?

Glasenapp. A szabadelvűeknek. Szolgálatára, báró úr!

Wehrhahn. Ugyanaz a Fiebig?

Glasenapp. Igenis, báró úr.

Wehrhahn. No, majd törünk egy kis borsot az orra alá! (*Mitteldorf belép.*)

Mitteldorf. Alázatos szolgája, báró úr!

Wehrhahn. Hallja-e hé! Egyszer s mindenkorra kijelentem, a hivatalban csak kerületi elüljáró vagyok.

Mitteldorf. Igen is. Parancsára bá - akarom mondani kerületi elüljáró úr.

Wehrhahn. Tanulja meg végre: hogy báró vagyok, az mellékes. Legalább e helyen mellékes. (*Glasenapphoz.*) Halljuk tovább. Nem volt itt Motes, az író?

Glasenapp. Itt volt, elüljáró úr.

Wehrhahn. Igen? Tehát itt volt. Erre már nagyon kíváncsi vagyok. Remélhetőleg megint eljön?

Glasenapp. Ugy fél tizenkettő felé.

Wehrhahn. Mondott valamit magának, Glasenapp?

Glasenapp. Fleischer doktor ügyében jött.

Wehrhahn. Mondja csak, Glasenapp, ismeri maga azt a Fleischer doktort?

Glasenapp. Csak annyit tudok róla, hogy a Krüger villájában lakik.

Wehrhahn. Mióta lakik itt a helységben?

Glasenapp. Szent Mihálykor jöttem ide.

Wehrhahn. Igen, igen, maga együtt jött velem, én pedig négy hónapja vagyok itt.

Glasenapp (*Mitteldorfra vet egy pillantást.*) Azt hiszem, ez az ember két esztendeje itt lakik.

Wehrhahn (*Mitteldorfhoz.*) Maga persze nem tud fölvilágosítást adni?

Mitteldorf. Szolgálatjára - a múlt esztendőben jött, Szent Mihálykor.

Wehrhahn. Micsoda? Hát az az ember ide költözködött?

Mitteldorf. Szolgálatjára, Berlinből, bá - elüljáró úr.

Wehrhahn. Ismeri közelebbről azt az embert?

Mitteldorf. Csak annyit tudok hogy az öccse színházi ember.

Wehrhahn. Nem az öccsét kérdeztem. Mivel foglalkozik az az ember? Mit művel? Micsoda?

Mitteldorf. Azt nem tudom. Csak annyit, hogy beteg, így mondják az emberek. Bizonyosan cukorbetegsége van.

Wehrhahn. Hogy mi baja van annak az embernek, ahhoz semmi közöm. Miattam akár szirupot is izzadhat, ha kedve telik benne. Mi a foglalkozása?

Glasenapp (*vállat von*). Azt mondja magáról, hogy magányos tudós.

Wehrhahn. Ma - gán - tudós, Glasenapp, magán!

Glasenapp. Van egy pár könyve Hugk könyvkötőnél. Minden héten beköttet néhány efféle firkát.

Wehrhahn. Szeretném tudni, mit olvas az az ember.

Glasenapp. A levélhordó azt mondja, hogy husz ujságot is járat. (*Szörnyülködve.*) Demokrata ujság is van közte.

Wehrhahn. Hugkot rendelje ide.

Glasenapp. Azonnal?

Wehrhahn. Alkalom adtán. Holnap vagy holnapután. Hozzon néhány afféle könyvet is magával. (*Mitteldorfhoz.*) Maga úgy látszik, egész nap alszik, vagy talán annak az embernek jó szivarja van?

Mitteldorf. Elüljáró úr...!

Wehrhahn. Hagyjuk csak. Én belelátok az embereim veséjébe. Az elődömet persze az orránál fogva vezették. Lassankint azonban megváltozik itt minden. Szégyelni való, ha egy rendőrségi személyt mindenki pórázon vezethet. Magának ez persze kínai beszéd. (*Glasenapphoz.*) Mondott Motes valami bizonyosat?

Glasenapp. Bizonyosat nem mondott. Azt hiszi, hogy az elüljáró úr már tudja...

Wehrhahn. Azaz, hogy én csak nagy általánosságban tudom. Régóta szemmel tartom az emberemet. Persze Fleischer doktort értem. Motes úr csak megerősítette, hogy a jó madarat jól kiismertem. Miből él ez a Motes? (*Glasenapp és Mitteldorf egymásra néznek. Glasenapp vállat von.*) Zsarol persze, mi?

Glasenapp. Azt mondja, penziója van.

Wehrhahn. Penziója?

Glasenapp. Hiszen kilőtték a félszemét.

Wehrhahn. Az hát afféle fájdalomdíj.

Glasenapp. Bocsásson meg, elüljáró úr, de én azt hiszem, hogy többje van a fájdalomból, mint a díjból. Pénzt még nem látott nála teremtett lélek.

Wehrhahn (*vigan*). Van még valami említésre méltó?

Glasenapp. Csupa semmiség, elüljáró úr. Szolgálatból való kilépés.

Wehrhahn. Jól van, jól. Nem hallott arról harangozni valamit, hogy Fleischer nem tartja békóban a nyelvét?

Glasenapp. Ebben a percben talán nem tudom...

Wehrhahn. Besugták ugyanis nekem. Mindenféle nagy állású személyekről törvénytelen megjegyzéseket tesz. De hiszen, kisül majd minden. Fogjunk hát munkához. Mitteldorf magának van még jelenteni valója?

Mitteldorf. Ma éjjel lopás történt.

Wehrhahn. Lopás? Hol?

Mitteldorf. A Krüger villájában.

Wehrhahn. Mit loptak el?

Mitteldorf. Ölfát.

Wehrhahn. A legutóbb múlt éjszaka vagy mikor?

Mitteldorf. A múlt éjszaka.

Wehrhahn. Kitől tudja?

Mitteldorf. Én a...

Wehrhahn. No, hát kitől, mitől?

Mitteldorf. Én a... a Fleischer úrtól hallottam.

Wehrhahn. Igen? Ilyen emberekkel érintkezik?

Mitteldorf. Krüger maga is mondta.

Wehrhahn. Ez az ember valóságos pörmoly. Hetenkint három levéllel is alkalmatlankodik. Egyszer rászedték, másszor bedöntötték a kerítését, aztán meg elszántottak a földjéből. Csupa merő csirkepör.

MÁSODIK JELENET.

Motes, Előbbiek.

Motes (*belép. Beszédközben folyton idegesen nevet*). Alázatos szolgája, elöljáró úr.

Wehrhahn. Na, éppen jókor. Örvendek, hogy látom. Mindjárt megmondhatja, mi van a dologban. Krüger állítólag meglopták?

Motes. Már nem lakom Krüger villájában.

Wehrhahn. És nem is hallott erről a dologról valamit, Motes úr?

Motes. Hallani hallottam, de bizonyosat nem tudok. Most, hogy elmentem a villa mellett, Krüger és Fleischer lábnyomot kerestek a hóban.

Wehrhahn. Kerestek? Hát Fleischer doktor segédkezik az öregnek. Ezek hát afféle testi, lelki barátok.

Motes. De mennyire!

Wehrhahn. Engem tulajdonképpen az érdekel legjobban, ami azt a Fleischert illeti. Kérem, foglaljon helyet. Mondhatom, fél éjszaka be nem hunytam a szememet. Ez a dolog elverte az álmomat. Ön levelet írt nekem, ami nagyon fölizgatott. Ez persze vérmérséklet dolga. Az én elődöm álmát ez nem háborgatta volna. Részemről szilárdul eltökéltem, hogy végére járok itt mindennek. Föladatom a mustrálás és tisztogatás. Tisztelt elődöm védő szárnyai alatt micsoda szeméthalom verődött itt össze! Sötét ekzisztenciák, birodalom- és király-ellenes elemek. De majd megforgatom én egy kissé ő kelméket. Nos tehát, Motes úr, ön író?

Motes. Vadász és erdész ügyekben, igen is.

Wehrhahn. Eszerint ön vadász- és erdészlapokba ír? Apropos, és megél ebből?

Motes. Ha valaki oly takarékosan él, mint én, igen. Sőt szépen megélek.

Wehrhahn. Ön tanult erdész, úgy-e?

Motes. Az akadémián jártam, elüljáró úr. Eberswaldeban tanultam. A vizsgálat előtt kis idővel szerencsétlenül jártam...

Wehrhahn. Ah, ni, hiszen be van kötve a szeme.

Motes. Vadászaton elvesztettem a fél szememet, báró úr. A jobb szemembe került egy szem sörét, hogy ki küldte, sajnos, nem lehetett kinyomozni. Így hát a pályám félbenmaradt.

Wehrhahn. Eszerint nincs penziója?

Motes. Nincs. No, de valahogy csak megküzdöttem balsorsommal. Nevem meglehetősen ismeretes már.

Wehrhahn. Hm. Ismeri talán a sógoromat?

Motes. Wehrhahn főerdészt? Levelezek vele és tagtársak vagyunk a vizslaidomítók egyesületében.

Wehrhahn *(föllélekzik)*. Ah, hát a sógorom is ismeri?! Ez nagyon kellemes. Ez lényegesen megkönnyíti a dolgot és a kölcsönös bizalom alapjául szolgál. Így hát semmi sem zavarja többé érintkezésünket. Ön tehát azt írta levelében, hogy megfigyelte azt a Fleischer doktort. Beszélje el, mit tud róla.

Motes *(krárog)*. Mikor én... mikor én körülbelül esztendeje a Krüger villájába költöztem, báró úr, fogalmam sem volt róla, kikkel kerülök össze.

Wehrhahn. Nem ismerte se Krügert, se Fleischert?

Motes. Nem... már amennyire egy házban lehetséges ez. Nem tudtam idején visszavonulni.

Wehrhahn. Miféle népség járt abba a házba?

Motes *(jellemző kézmozdulattal)*. Ah!

Wehrhahn. Értem.

Motes. Csupa demokrata.

Wehrhahn. Rendszeresen összegyülekeztek?

Motes. Minden csütörtökön... amennyire én tudom.

Wehrhahn. No, majd a körmük alá nézünk. Érintkezik még azokkal az emberekkel?

Motes. Nem, előljáró úr, nem bírtam ki már.

Wehrhahn. Megutálta, úgy-e?

Motes. Minden porcikám megutálta.

Wehrhahn. Nem tudta hallgatni tovább, úgy-e, azt a sok törvénszegést, azt a nagy állású személyekkel való frivol gúnyolódást?

Motes. Köztük maradtam, mert azt gondoltam, ki tudja, mire jó, ha maradok.

Wehrhahn. Végül még is felmondott?

Motes. Elhurcolkodtam, báró úr.

Wehrhahn. Végül elhatározta...

Motes. Kötelességem volt, báró úr.

Wehrhahn. Hogy értesíti róla a hatóságot. Ez nagyon tiszteletreméltó lépés volt. Fleischer tehát bizonyos szavakat használt - később majd jegyzőkönyvbe vesszük - oly személyiséggel szemben, aki hódolatot parancsolón emelkedik mindnyájunk fölé.

Motes. Igen is, azzal a szóval élt.

Wehrhahn. Persze, legjobb volna, ha keríthetnénk még egy tanút.

Motes. Majd szétnézek, báró úr. Csakhogy az az ember úgy szórja a pénzt, hogy...

Wehrhahn. Várjunk csak, hiszen itt jön Krüger. Előbb ezzel az emberrel végzek. Mindenesetre hálás vagyok, hogy így hathatósan támogat küldetésemben. Rá van utalva az ember a támogatásra, ha manapság célt akar érni.

HARMADIK JELENET.

Krüger, Előbbie.

Krüger *(hevesen és izgatottan belép).* Teremtő szent atyám, mennyi baj! Jó napot kívánok, előljáró úr.

Wehrhahn *(Moteshez).* Bocsánat egy pillanatra. *(Kevélyen vizsgálja Krügert.)* Mit kíván?

(Krüger kis termetű, nagyot halló, csaknem hetven éves ember. Kissé görnyedten jár, a bal válla kissé hajlott, egyébként jó erőben van és szavait heves gesztikulációval kíséri. Prémes sipka van a kezében, barna téli kabát rajta, nyakán vastag gyapjuszál.)

Krüger *(mérgesen).* Megloptak, előljáró úr. *(Lihegve törli kendőjével homlokát és a nagyot hallók szokása szerint mereven nézi az előljáró száját.)*

Wehrhahn. Meglopták? Hm!

Krüger *(már izgatottan).* Igen is, megloptak. Engem loptak meg. Két méter fát csípték el.

Wehrhahn (*könnyed mosollyal tekint a jelenlevőkre*). Pedig az utóbbi időben semmi baj sem volt a környéken.

Krüger (*kezét a füléhez teszi*). Mi? Semmi? Teremtő atyám! Talán tréfa kedvéért állok itt?

Wehrhahn. No, azért nem kell mindjárt félrevert a harangot. Különben hogy hívják?

Krüger (*meghőkölt*). Hogy engem hogy hívnak?

Wehrhahn. Igen. Hogy hívják hát?

Krüger. Nem tudja még a nevemet! Azt hiszem, volt már szerencsénk.

Wehrhahn. Sajnálom. Alig emlékszem. Egyébként az mindegy.

Krüger (*rezignáltan*). Krüger a nevem.

Wehrhahn. Talán tőkepénzes?

Krüger (*hevesen, gúnyosan*). Igen, az. Tőkepénzes és háztulajdonos.

Wehrhahn. Kérem, igazolja személyazonosságát.

Krüger. I... ga... zoljam! Krügernek hívnak. Csak nem fogom igazolni magamat? Harminc esztendeje lakom itt. Minden gyerek tudja, ki vagyok.

Wehrhahn. Hogy ön mióta lakik itt, ahhoz semmi közöm. Én csak a személyazonosságát akarom megállapítani. Ismeri ezt az urat, - Motes úr?

Motes (*gonosz arccal, félig fölemelkedik*).

Wehrhahn. Aha, értem. Kérem, üljön le. Nos, Glasenapp, hát maga?

Glasenapp. Ismerem! Szolgálatjára. Ez Krüger tőkepénzes úr helyből.

Wehrhahn. Helyes. Tehát ellopták a fáját?

Krüger. Igen. A fámat. Két méter fenyőfát.

Wehrhahn. A színben volt a fa?

Krüger (*megint föllobbanva*). Ez megint más dolog. Ez külön panasz.

Wehrhahn (*gúnyosan és futólag a többire mosolyogva, könnyedén*). Már megint?

Krüger. Mi tetszik?

Wehrhahn. Semmi. Szíveskedjék folytatni. A fa tehát nem volt a színben?

Krüger. A fa a kertben volt. Azaz a kert előtt.

Wehrhahn. Más szóval, az utcán.

Krüger. A saját magam telkén volt a kert előtt.

Wehrhahn. Úgy, hogy aki akarta, hozzáférhetett.

Krüger. Ebben a cselédleány a bűnös. Este be kellett volna hordania.

Wehrhahn. És elmulasztotta.

Krüger. Megtagadta. És mikor én követeltem, elszökött. Ezért majd a szüleit pörlöm. Teljes kártérítést kívánok.

Wehrhahn. Amint tetszik. Használni nem fog sokat. Gyanakszik valakire?

Krüger. Nem. Hisz itt mindenki tolvaj.

Wehrhahn. Tartózkodjék kérem az általánosítástól. Valami fonalat még is csak kell a kezembe adnia.

Krüger. Csak nem vádolhatok derűre-borúra valakit.

Wehrhahn. Önön kívül ki lakik a házában?

Krüger. Fleischer doktor úr.

Wehrhahn (*elgondolkodva*). Fleischer doktor? Fleischer doktor? Mi ez az ember?

Krüger. Tudós ember. Igen is, tudós ember.

Wehrhahn. Önök bizalmas barátok, úgy-e?

Krüger. Hogy ki az én bizalmas barátom, az az én dolgom. Azt hiszem, az nem tartozik ide.

Wehrhahn. Hogyan nyomozzak hát? Valami nyomot csak kell mutatnia.

Krüger. Kell? Teremtő szent atyám! Kell? Ellopják két méter fát. Én eljövök egyszerűen bejelenteni...

Wehrhahn. Valakire csak gyanakszik? Valaki csak ellopta.

Krüger. Mi... i? Talán csak nem... én! Én bizonyosan nem.

Wehrhahn. De, kedvesem...

Krüger. Mi... i? Én Krüger úr vagyok.

Wehrhahn (*mérsékelve magát, látszólag unatkozva*). Ugyan!... No, Glasenapp, vegye föl a jegyzőkönyvet. Mi van azzal a lánnyal, Krüger úr? Megszökött?

Krüger. Ugy van... és bizonyosan hazaszökött a szüleihez.

Wehrhahn. Itt laknak a szülei?

Krüger. A szülei?

Wehrhahn. Hogy a szülei helyben laknak-e?

Glasenapp. Wolffnének, a mosónénak a lánya.

Wehrhahn. Annak a Wolffnének, Glasenapp, aki ma nálunk mos?

Glasenapp. Szolgálatára, elüljáró ur.

Wehrhahn (*fejét rázza*). Nagyon különös... Az a szorgalmas, becsületes személy... (*Krüger-hez*). Így van? A Wolffné leánya?

Krüger. Wolffnének, a mosónénak a lánya!

Wehrhahn. Visszament már a leány?

Krüger. Mindmáig nem.

Wehrhahn. Hát majd elhívatjuk Wolffnét. Hé, Mitteldorf! Maga megint fáradt, úgy-e? Na, menjen át hozzám. A Wolffné jöjjön tüstént ide. Kérem, Krüger úrr, üljön le.

Krüger (*leül, sóhajt*). Istenem, Istenem, micsoda élet!

Wehrhahn (*halkan Moteshez és Glasenapphoz*). Kíváncsi vagyok, mi sül ki ebből. Valami nincs rendén. Én ugyanis sokat tartok erről a Wolffnéről. Ez a fehérség többet dolgozik négy férfinál. A feleségem azt mondja, ha a Wolffné nem jöhet mosni, két mosónét kell helyette fogadni. A nézetei sem rosszak.

Motes. A leányait az operába akarja adni...

Wehrhahn. No, úgy látszik, ebben a dologban nincs egészen ki négy kerékre. De hát ez nem jellemhiba. Mi csügg önön, Motes úr?

Motes. Dróthurkok. Viszem Seidel erdésznek.

Wehrhahn. Ah, hadd lám. (*Az egyik hurkot nézegeti.*) A vadat ez szép lassacskán megfojthatja.

NEGYPEDIK JELENET.

Wolffné, Mitteldorf, Előbbiek.

(Wolffné belép, Mitteldorf utána. A mosástól vizes kezeit törli.)

Wolffné (*Elfogulatlanul, futó pillantással a dróthurkokra*). Itt vagyok! Mi ujság? Mit parancsolnak a Wolffnéval?

Wehrhahn. Wolffné asszony, ismeri ezt az urat?

Wolffné. Melyik urat? (*Ujjal Krügerre mutat.*) Ezt? Ez Krüger úr. Ezt talán csak ismerem? Jó reggelt, Krüger úr.

Wehrhahn. A maga leánya Krüger úrnál szolgál?

Wolffné. Ki? A lányom? Persze! A Leontin. (*Krügerhez.*) Azaz, hogy iszen már ott hagyta a szolgálatot.

Krüger (*dühösen*). Az ám! Igen is!

Wehrhahn (*félbeszakítva*). Csak lassan.

Wolffné. Mi bajuk is volt egymással?

Wehrhahn. Wolffné, a lányának vissza kell menni a szolgálatba.

Wolffné. Bajosan. Mi otthon tartjuk.

Wehrhahn. Az nem megy olyan könnyen, mint gondolja. Krüger úrnak joga van szükség esetén rendőri segítséghez folyamodni. Akkor aztán a lányát kénytelenek leszünk visszavitni.

Wolffné. Az uram a fejébe vette. Az semmiért sem akarja visszaereszteni. És ha az uram valamit a fejébe vesz... Iszen, a férfiak mindjárt olyan pogány módra felfortyannak!

Wehrhahn. Hagyjuk ezt, Wolffné. Mióta van otthon a leánya?

Wolffné. Tegnap este óta.

Wehrhahn. Szép. Tegnap óta. Fát kellett volna a színbe hordania és megtagadta.

Wolffné. Ugyan, mit nem! Megtagadta! Az a leány nem ó'dzkódik a dologtól. Nojszen, majd adnék én neki!

Wehrhahn (*Krügerhez*). Nos, hallotta úgy-e, amit Wolffné mondott?

Wolffné. Az a lány mindig engedelmes, szófogadó teremtség volt és jaj lett volna neki, ha valaha csak annyit mondott volna nekem: mama, nem!

Krüger. Nem akarta behordani a fát.

Wolffné. Hja, persze, ha az ilyen szegény, gyenge gyerekkel éjszaka féltizenegykor ölfát akarnak becipeltetni...

Wehrhahn. A földolog ez, Wolffné: a fa az utcán maradt és az éjjel ellopták. Most hát...

Krüger (*nem türtőztetheti magát*). Wolffné, maga megtéríti nekem a fát.

Wehrhahn. Hiszen annak megvan a maga útja... csak türelem...

Krüger. Megfizeti az utolsó fillérig, az utolsó fityingig.

Wolffné. Már hogy én? Az lenne csak az új módi! Talán én loptam el azt a fát?

Wehrhahn. No, Wolffné, hadd fújja ki magát az öreg.

Wolffné. De nem hallgatok! Ha Krüger úr olyasmivel ront nekem, hogy fizessek, vagy mi a szösz, - rosszul jár velem. Én szeretem a felebarátaimat. Nézzen a szemembe az, akinek panaszja van ellenem. De ha összeakasztja a szekerét velem valaki, mordizom, a sarkamra állok ám és a számat se fogom be! Én megteszem a kötelességemet és evvel punktum. Hadd lám, ki tud rólam valamit! A fejemen nem fog táncolni senki ija-fija!

Wehrhahn. Ne heveskedjék, Wolffné. Nincs rá semmi oka. Csak nyugalom, nyugalom. Ismerjük mi magát. Senki sem tagadhatja, hogy szorgalmas és becsületes. Mit hozhat fel a vád ellen?

Krüger. Semmit. Ez a némbér semmit se hozhat föl ellene.

Wolffné. Nohát, csak rajta, talán akasszanak is föl mindjárt? Nem az én lányom az a lány? Még csak ne is tátsam ki a számat? Hohó, lelkem, nem ismeri maga Wolff mamát. Én nem búvok anyámasszony viganója mögé, nem én - még az elüljáró úr előtt se. Maga előtt még úgy se, elhiheti nekem.

Wehrhahn. Értem, Wolffné asszony, izgatottságát. De ha az ügynek használni akar, azt ajánlom, hogy maradjon békén.

Wolffné. Ott törtem-zúztam magamat annyi töméntelen sok ideig náluk. Tíz esztendeig mostam náluk, Soh'se volt panaszunk egymásra. Most egyszerre kivenné a falatot is a számból. Nem is megyek én többet magukhoz, elhiheti.

Krüger. Nem is kell. Van még mosóné a világon.

Wolffné. De a zöldségét és a gyümölcsét is mással adassa el.

Krüger. Ne féljen, túlados én azon is. Magának csak botot kellett volna fognia és a lányát visszakergetni hozzám.

Wolffné. Az én lányomat ne ölje senki.

Krüger. Ki ölte, mi?

Wolffné (*Wehrhahnhoz*). Csupa csont és bőr az a szegény leány.

Krüger. Hát akkor ne táncoljon világos virradtig.

Wolffné. Alszik az éjszaka, akár a tej.

Wehrhahn (*Krügerhez*). Hol vette a fát?

Wolffné. No, sokáig kell még itt maradnom?

Wehrhahn. Miért, Wolffné?

Wolffné. Hát a mosás miatt. Ha itt lopom az időt, nem végzek máma.

Wehrhahn. Az mellékes, Wolffné, mellékes.

Wolffné. Hát a nagyságos asszony? Mit szól majd az hozzá? Annak is mondja ám meg, elüljáró úr, hogy a mosás mellékes.

Wehrhahn. Pár perc mulva végzünk. Maga, Wolffné, ismerős a faluban. Kire gyanakszik? Mit gondol, ki lophatta el a fát?

Wolffné. Hogy tudjam én azt?

Wehrhahn. Nem vett észre semmi gyanusát?

Wolffné. A mult éjjel odahaza sem voltam. Treptowban jártam ludat venni.

Wehrhahn. Hány órakor?

Wolffné. Mindjárt tíz óra után. Iszen ott volt Mitteldorf, mikor indultunk.

Wehrhahn. Nem találkoztak egy rakomány fával?

Wolffné. Nem. Dehogy.

Wehrhahn. Nos, Mitteldorf, maga sem látott semmit?

Mitteldorf (*némi gondolkozás után*). Semmit sem láttam.

Wehrhahn. Természetesen, mindjárt gondoltam. (*Krügerhez*). Hol vette hát a fát?

Krüger. Mi szükség azt tudni? Kérdem én.

Wehrhahn. Annak megítélését bízza rám.

Krüger. Hát természetesen az erdészeti hivatalban.

Wehrhahn. Az nem olyan nagyon természetes. Van fakereskedés is a világon. Én például Sandbergnél veszem a fát. Miért ne vehette volna maga is ott? Sőt csaknem olcsóbban vásárol ott az ember.

Krüger (*türelmetlenül*). Nem várhatok tovább, elüljáró úr.

Wehrhahn. Nem várhat? Nincs ideje? Én zaklatom önt vagy ön engem? Én foglalom le az ön idejét vagy ön az enyémet?

Krüger. Ez a maga hivatala, ez a maga dolga.

Wehrhahn. Én talán a maga csizmatisztítója vagyok, mi?

Krüger. Hát én talán ezüstkanalat loptam? Kikérem ezt a káplárhangot!

Wehrhahn. No, ez már mégis sok... Ne kiabáljon!

Krüger. Maga kiabál!

Wehrhahn. Maga süket' azért kiabálok.

Krüger. Maga mindig lármáz, maga mindenkit lehurrogat, aki ide jön.

Wehrhahn. Hallgasson, - én senkivel se lármázok.

Krüger. Maga azt hiszi magáról, hogy tudja Isten kicsoda, micsoda. Maga az egész helységet kunérozza.

Wehrhahn. Lesz az még különben is. Még kellemetlenebb is leszek!

Krüger. Avval én csöppet sem törődöm. Maga felfújja magát. Maga képzelődik, ez az egész. Azt hiszi, maga a király...

Wehrhahn. Itt én vagyok a király!

Krüger (*hahotázik*). Hahahaha! Derék. Az én szememben senki és semmi. Közönséges kerületi elüljáró. Az is csak afféle inaskodó kerületi elüljáró.

Wehrhahn. Uram, ha ebben a percben el nem hallgat...

Krüger. Talán be is csukat? Nem tanácslom. Az befűthetne önnek.

Wehrhahn. Maga? (*Moteshez.*) Hallotta? (*Krügerhez.*) Akárhogy lázít és intrikál ellenem kedves cimboráival, a helyemen megállok és a helyemen maradok.

Krüger. Oh, én teremtőm! Én lázítok maga ellen? Ahhoz maga nagyon kis legény. De annyit mondok, ha meg nem változik, annyi galibát csinál, hogy útilaput kötnek a talpára.

Wehrhahn (*Moteshez*). Motes úr, a kort kímélnünk kell.

Krüger. Kérem, vegyenek föl jegyzőkönyvet az ügyemben.

Wehrhahn (*írásai közt kutat*). Tegyen írásbeli feljelentést, most nem érek rá.

Krüger (*álmélkodva nézi Wehrhahnt, aztán dühösen megfordul és köszönés nélkül távozik*).

Wehrhahn (*szünet után*). Efféle lappáliákkal zaklatják az embert. Eh! (*Wolffnéhez.*) Menjen szaporán mosni. (*Wolffné el.*) Mondom önnek, kedves Motes, az én helyzetem nem könnyű. Ha az ember nem tudná, miért állították ide, szívesen sutba dobna a hivatalát. De hát vitézül ki kell tartani. Mert végre is, miért küzdünk mi? A nemzet legfőbb javaiért!

(Függöny.)

HARMADIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

Wolffné, majd Julián.

(Reggel nyolc óra tájban Wolffné lakásán. A tűzhelyen forr a kávénak való víz. Wolffné a lócán ül és egy széken pénzt számlál. Julián jó, kezében levágott házi nyulat hoz.)

Julián. Tedd el már azt a pénzt, asszony.

Wolffné *(a számlálásba elmerülve, gorombán.)* Ki kérdezett? *(Julián a házi nyulat a zsámolyra veti, aztán meglehetősen határozatlanul mozog a konyhában, mint aki nem tudja, mibe kapjon, végre a csizmáját kezdi kenni. A távolból vadászkürtszó hallatszik.)*

Julián *(hallgatózik, aggódva).* Még sem teszed el azt a pénzt!

Wolffné. Julián, hagyj engem békén. Hadd fújja az a hitvány Motes. Az erdőben van az és semmire se gyanakszik.

Julián. Asszony, te még a vasat fogod velem fuvatni, meglásd!

Wolffné. Ne beszélj bolondot. A leány jön!

Adelheid *(jó, éppen most kelt föl).* Jó reggelt, mama!

Wolffné. Jó sokáig nyujtózkodtál, lelkem.

Adelheid. Ti oda voltatok az éjszaka?

Wolffné. Bizonyosan álmodtad. No, rajta! Hozz fát. Perdülj egy kicsit a sarkadon, ólommadár!

Adelheid. *(narancssal labdázik).*

Wolffné. Hát azt kitől kaptad?

Adelheid. Schöbeltől, a boltostól. *(El.)*

Wolffné. Attól a jó madártól többé ne merj ajándékot elfogadni! - Gyere hát, Julián! Hallgass egyszer az okos szóra! Ez itt ötvenkilenc tallér. Már ez a Wulkow ilyen! Elepedne buvában, ha legalább egy tallérral rá nem szedné az embert, mert iszen hatvan tallért ígért. Ide teszem, ebbe a zacskóba, ni! Vedd az ásót, Julián, áss a kecskeólban gödröt, - de a jászol alá, ahol száraz a föld - és tedd abba a zacskót. Érted? Föld be aztán lapos kövel. De ne sokáig maradj.

Julián. Azt hittem, hogy a telket akarod kifizetni.

Wolffné. Nem bánom, akármit hittél, tedd azt, amit mondok. Ne fohászkodjál olyan sokáig, érted?

Julián. Asszony, ne piszkálj engem, mert mindjárt rosszat látsz? Nem tűröm, hogy a pénz a házban maradjon?

Wolffné. Hát hova tegyem?

Julián. Veszed és kifizeted a telket. Iszen magad mondtad, hogy evvel a pénzzel fizetjük ki.

Wolffné. No, de te istenverte ostoba fickó vagy ám. Ha én nem vagyok melletted, véged lenne.

Julián. Kiabálj csak még jobban!

Wolffné. Muszáj kiabálnom, ha olyan bamba vagy. Ne beszélj ilyen butaságot, hát nem kell kiabálnom. Ha a telket most kifizetjük, vigyázz arra, mi lesz veled.

Julián. Tudtam én, hogy az lesz belüle. Mit ér nekem a telek, ha ülnöm kell!

Wolffné. De már most itt az ideje, hogy elhallgass!

Julián. Nem tudsz egy kicsit jobban lármázni?

Wolffné. A te kedvedért nem szabatom más formára a szájamat. Te mindjárt félre vered a harangot... azt se tudom miért. Érdemes is azért a semmiségért. Te csak magadra vigyázz, ne rám. Bedobtad már a kulcsot a Spreebe?

Julián. Nem. Mikor jutottam volna a vízhez?

Wolffné. No hát itt az ideje, hogy a lábad alá szedd a talpadat. Az kell még, hogy a kulcsot nálad kapják! (*Julián menni akar.*) Megállj, Julián! Add ide a kulcsot!

Julián. Mit akarsz vele csinálni?

Wolffné (*elveszi a kulcsot*). Mi gondod arra? Az az én dolgom. (*A kulcsot a zsebébe dugja, kávét önt a kávéőrlő masinába és őrlni kezdi.*) Eredj hát az ólba, aztán gyere vissza kávét inni.

Julián. Ezt hamarabb kellett volna tudnom. (*Julián el.*)

MÁSODIK JELENET.

Adelheid, Wolffné.

Adelheid (*jő, köténye tele fával*).

Wolffné. Honnan vetted ezt a fát?

Adelheid. Az újból.

Wolffné. Abból ne végy.

Adelheid (*a fát a tűzhely mellett a földre csusztatja*). Nem árt, mama, ha eltüzeljük.

Wolffné. Mit nem tudsz te prücsök! Mi jut az eszedbe? Söpörj inkább a magad ajtaja előtt.

Adelheid. Tudom én, honnan való.

Wolffné. Micsoda, te leány?

Adelheid. A fa.

Wolffné. Ne karatyolj. Mi azt vásároltuk.

Adelheid (*a narancssal játszik*). Hiszi a piszi. Azt a fát úgy sinkófálták.

Wolffné. Mit csináltak?

Adelheid. Sinkófálták. Ez a Krüger fája. Leontin mondta nekem.

Wolffné (*nyakon üti*). Nesze, itt a felelet. Mi nem vagyunk tolvajok. Most pedig eredj és végezd el az iskolai munkádat. Szépen, tisztán csináld, mondom neked, mert ott termék és rád dörrentek.

Adelheid (*a szomszédszobába megy*). Nem mehetnék szánkázni?

Wolffné. Hát a konfirmációs lecke? Arról megfeledeztél?

Adelheid. Hiszen az csak kedden lesz.

Wolffné. Holnap is lesz. Tanuld csak te jól meg a bibliát. Megyek mindjárt és kivallatlak, de tudom, meg nem köszönöd.

Adelheid (*hallani, amit a mellékszobában hangosan ásít, majd ezt magolja.*). Jézus pedig mondá tanítványainak... Jézus pedig mondá tanítványainak...

HARMADIK JELENET.

Julián, Wolffné.

Julián (*ujra belép.*)

Wolffné. No, jól csináltad, Julián?

Julián. Ha nem tetszik, csináld magad.

Wolffné. No, mondok, az is lett volna a legjobb, ha magam csinálom. (*Kávét önt az urának és a csészét a székre teszi, melléje kenyeret és vaját.*) Itt van, nesze.

Julián (*leül és kenyeret vág*). Csak az a Wulkow eljusson innen.

Wolffné. No, ebben a lágy időben!

Julián. Nem éppen, éppen lágy biz' a!

Wolffné. Ha fagy is egy kicsit, azért nem rekedt itt. Már régen a csatornában lulajoz.

Julián. Ha ugyan nem gubbaszt most is a hidnál.

Wolffné. Miattam ott gubbaszthat, ahol neki tetszik.

Julián. Ez a Wulkow még nagyon belecsászkál a sárba, elhiheted, ha én mondom.

Wolffné. Az az ő baja, nem a mienk.

Julián. De vele együtt mi is belemászunk. Ha Wulkownál csipik a bundát!

Wolffné. Miféle bundát!

Julián. No, hát a Krüger bundáját.

Wolffné. Ne beszélj ilyen bolondot. Ne járjon a szád a mások dolgán.

Julián. Én is benne vagyok.

Wolffné. Vagy ám - majd mit mondok! Semmi közöd hozzá. Ez az én dolgom, nem a te dolgod. Te nem vagy férfi, vén asszony vagy te! Nesze, pénz, és most pusztulj. Eredj a Fiebig kocsmájába, igyál egy-két kupica pálinkát. Nem bánom, mulass egy kicsit. (*Kopogás.*) Szabad! Be vele, aki be akar jönni.

NEGYEDIK JELENET.

Fleischer, Fülöp, Előbbiek.

Fleischer doktor (*belép öt esztendőös fiacskájával. Fleischer huszonhét éves, Jaeger-ruhát visel, haja, bajsza és szakálla szurokfekete; szeme beesett, hangja rendesen szelid. Minden pillanatban megható gonddal forgolódik fia körül.*)

Wolffné (*ujjongva*). Nini, a Fülöpke is eljött hozzánk. No, ez szép, ezt fölírjuk ám a kéménybe. (*Magához ragadja a fiút és lehuzza a kabátját.*) No, gyere, huzzuk le a kabátodat. Idebenn meleg van, itt nem fázol meg.

Fleischer (*aggódva*). Wolffné asszony, itt légvonat van. Azt hiszem, légvonat van.

Wolffné. Ugyan már, csak nincs olyan gyöngé matériából a fia. Egy kis levegő még nem árt a fickónak.

Fleischer. Nem, nem, hova gondol? Az ilyen kis teremtés oly gyorsan elröpül tőlünk, mint a megriadt madár. Mozogj, Fülöpkém. Mozogj folyton.

Fülöp (*ellenkezik*).

Fleischer. Látod, Fülöpke, ha nem mozogsz, megbetegszel. Csak lassan ide-oda járd.

Fülöp (*rakoncátlanul*). De nem atarot.

Wolffné. Ne bánts a gyereket, Fleischer úr.

Fleischer. Jó reggelt, Wolff úr.

Julián. Szerencsés jó reggelt, Fleischer úr.

Wolffné. Isten hozta. Foglaljon helyet.

Fleischer. Nem maradunk sokáig.

Wolffné. Ej, dehogy. Mikor belépett, mingyárt mondtam magamban, hogy máma szerencsés napunk lesz, mert mondok, korán reggel ilyen kedves vendégünk gyön. (*A fiu elé térdel.*) Ugy-e, fiacskám, te szerencsét hoztál?

Fülöp (*izgatottan*). Az állatteltben voltam, láttam tét dolyát, az alanyosz cölüttel halaptát edmást.

Wolffné. Lehetetlen. Te rászedsz engem. (*A fiút fojtogatja és összecsókolja.*) Huh, gyerek, megeszlek! Fleischer úr, ezt a gyereket megtartom magamnak. Ez az én fiam. Ugy-e, Fülöpke, te az én fiam vagy? Hogy van a mama, mi?

Fülöp. Edésszédes ész tisztelteti a nénit, jöjjön holnap leddel moszni.

Wolffné. Nézze meg az ember azt a legénykét. Akkora, mint az öklöm és már ilyen szépen elvégzi azt, amit rábízunk. (*Fleischerhez.*) Nem tetszik leülni?

Fleischer. A gyerek egyre avval kinez, hogy csónakázni szeretne. Lehet?

Wolffné. Hogyne. A Spree tiszta. A leány egy darabra majd elevez vele.

Fleischer. A gyerek nem hagy békén. A fejébe vette ezt a dolgot.

Adelheid (*a mellékszoba ajtajában megjelenik, int Fülöpnek*). Gyere, Fülöp, mutatok neked valami szépet.

Fülöp (*ujjongva rikácsol*).

Fleischer. Fülöpke, ne légy neveletlen.

Adelheid. Nézd ezt a szép narancsot.

Fülöp (*nevet és pár lépést tesz Adelheid felé*).

Fleischer. Eredj hát oda, de ne koldulj ám!

Adelheid. Gyere, gyere, megesszük ezt együtt! (*Néhány lépést tesz a fiu felé, megfogja a kezét, a másik kezével elébe tartja a narancsot és mindketten a szomszéd szobába mennek.*)

Wolffné (*a fiu után néz*). Ej, te gyerek, elnéznék akármeddig. Én nem tudom, ha ilyen gyereket látok... (*a köténye csücskével az orrát fujja*)... mindig rinom kell.

Fleischer. Volt magának is fia?

Wolffné. Volt, volt. De mit ér! Nem támaszthatom föl a sirjából. (*Szünet.*)

Fleischer. Nagyon óvatosnak kell lennünk a gyerekekkel.

Wolffné. Mit ér az óvatosság! Ami meg van írva rólunk, az nem marad el. (*Szünet. Fejét rázza.*) Mi baja volt Motes urral?

Fleischer. Nekem? Semmi? Mi bajom lenne vele?

Wolffné. Csak úgy gondolom.

Fleischer. Hány éves a lánya?

Wolffné. Husvétra kifogom az iskolából. Akarja, Fleischer úr? Magához szívesen adom szolgálatba.

Fleischer. Hozzám? Ugyan!

Wolffné. Már szépen fölcseperedett a fruska. Fiatal ugyan még, de mondhatom, akárki gyerekével fölveszi a dolgot. Nem mondom, néha még ügyetlenke, néha nem jól csinálja. De nem ostoba. Van esze.

Fleischer. Elhiszem, szívesen elhiszem.

Wolffné. Mondasson el egyszer valamit vele - valami verset, vagy akármit. Mondhatom, doktor úr, csak úgy borsószik tőle az ember háta. Hivassa csak el, ha berlini vendégei lesznek. Iszen magához mindenféle irkáló népség jár. Csak rájuk kell szabadítani a leányt. Olyan szépen szavaz a lelkem, verset, akármit, hogy az embernek kicsordul a könnye. (*Más hangon.*) De most adnék magának egy jó tanácsot, ha zokon nem venné.

Fleischer. A jó tanácsot soh'sem veszem rossz néven.

Wolffné. Hát elsőnek elsőbbet is: ne ajándékozzon annyit. Azt meg nem köszöni magának senki. Csak hálátlanság a bére érte.

Fleischer. De hiszen, jó asszony, nem is ajándékozok én oly sokat.

Wolffné. Tudom én, amit tudok. Azután meg ne beszéljen annyit, mert az emberek mindjárt gyanakodnak. Tüsténtelen aszondják, hogy demokra meg cocilista az úr. Válogassa meg jól a szavait.

Fleischer. Hogy értsem ezt, Wolffné?

Wolffné. Hászén, gondolni gondolhat akármit az úr, de ne legyen a szíve mindig a száján. Az ember olyan hamarosan a hüvösre kerül, hogy azt se mondja: kukk!

Fleischer (*elsápad*). Ne beszéljen ilyen bolondot, Wolffné.

Wolffné. No, no, elhiheti, nem tréfálok. És különösen attól az embertől óvakodjék.

Fleischer. Kiről beszél?

Wolffné. Arról az emberről, akit az imént emlegettünk.

Fleischer. Talán Motesről?

Wolffné. Nem mondok nevet. Valami baja lehetett avval az emberrel.

Fleischer. Hiszen nem is érintkezem többé vele.

Wolffné. Ezt mindjárt gondoltam.

Fleischer. És azt senki se veheti rossz néven.

Wolffné. Én sem veszem.

Fleischer. Csak nem fogok érintkezni ilyen szélhámossal... ilyen cégéres csalóval.

Wolffné. Abban már igaza van, hogy csaló.

Fleischer. Most a Dreiernéhoz költözött. A szegény asszony lássa, mi lesz vele. Ami kevéskéje van, azt elkaparintja tőle. Majd én ilyen naplopóval... ilyen fegyenc-csemetével...

Wolffné. Hiresztel is valamit...

Fleischer. Igen?! Rólam? Erre már kíváncsi vagyok.

Wolffné. Azt hiszem, olyasmit fecseg, hogy maga valami rosszat mondott egy fő-fő urról.

Fleischer. Hm! Nem tud erről többet?!

Wolffné. Wehrhahnnal sokszor összefőzi a levet. De tudja mit? Mondok valamit. Menjen el Dreier anyóhoz. A vén boszorkány is megérezte már a pecsenye-szagot. Eleinte a tenyerükön hordták, most pedig elcsalják a feje alul a párnát is.

Fleischer. Eh, mit, ostobaság!

Wolffné. Ugyan, menjen el Dreier anyóhoz, az nem árthat. Mondott az nekem valamit... Hamis esküre akarták csábítani. Így a kezébe kerül a jó madár.

Fleischer. Végre is, elmehetek. De különben nem törődöm a dologgal. Az ördög is elvihetné, ha az ilyen fickó... dejszen, állunk elébe. Fülöp, Fülöp! Hol vagy? Megyünk már.

Adelheid hangja. A képeket nézzük.

Fleischer (*Wolffnéhez.*) Mit szól különben az új eseményhez?

Wolffné. Miféle eseményhez?

Fleischer. Semmit sem hallott róla?

Wolffné (*nyugtalanul*). Nem, igazán, nem. (*Türelmetlenül.*) Julián, eredj már, hogy ebédre idején haza kerülj. (*Fleischerhez.*) Ma házi nyulat öltünk. Most se indulsz, Julián?

Julián. A sipkámat csak megkereshetem.

Wolffné. Nem nézhetem, mikor valaki így csiszeg-csoszog. Ha meg lesz, jó lesz, ha nem lesz, úgy is jó lesz. Nálam úgy pörögjön minden, mint az orsó.

Fleischer. Ma éjszaka Krügerhez...

Wolffné. Ne beszéljen arról az emberről! Forr bennem az epe, ha rája gondolk! Ugy megbántott, hogy majd megrikatott. Mikor ott álltunk egymás mellett a kerületi elüljárónál és leszólt a sárga földig. (*Juliánhoz.*) No, mész vagy maradsz?

Julián. Megyek már, csak ne tánczoltasd a kontyodat. Isten megáldja, Fleischer úr!

Fleischer. Jó napot, Wolff úr. (*Julián el.*)

Wolffné. Hát, amint mondtam...

Fleischer. Nos, hát igen, akkor, mikor ellopták a Krüger fáját, összeveszett úgy-e magával? Azóta már rég megbánta.

Wolffné. Az - megbánta!

Fleischer. Ha mondom, Wolff mama. És különösen az utóbbi eset óta magát nagyon megbecsüli. Legjobb volna, ha kibékülnének.

Wolffné. Okosan kellett volna beszélünk. De mindjárt röndért, mit emlegetni!

Fleischer. A szegény öregeket sok boszuság érte: egy hete a fájukat, ma a bundát...

Wolffné. No, ki vele hát a nagy ujsággal!

Fleischer. Megint betörtek hozzá.

Wolffné. Megint loptak? Ugyan ne mondja!

Fleischer. És pedig ellopták a vadonat új bundát.

Wolffné. No, hallja, én kivándorlok innen. Iszen valóságos rablóbanda tanyázik itt! Az ember az életéért is reszkethet. Teremtőm! De ilyen népség. Nem hinné az ember!

Wolffné. Képzelteri, micsoda zenebona van a házban.

Wolffné. Nem csodálom.

Fleischer. És pedig drága bunda volt, azt hiszem coboly.

Wolffné. Ugy-e, az hasonlít a hódhoz, Fleischer úr?

Fleischer. Hódprémes is lehetett. Az öregek kevélykedtek ám vele nagyon. Suttyomban nevettem is rajtuk. Tudja, ha az ember ilyen hiuságot lát, az mindig komikusan hat.

Wolffné. De maga is szívtelen ám. Hogy tud ilyesmin nevetni, Fleischer úr?

Fleischer. Csak nem hiszi, hogy nem sajnálom az öreget?

Wolffné. No, de micsoda népség tehette azt! Az embernek nem is fér a fejébe. Így meg-rövidíteni a felebarátjait, - no, már akkor inkább dolgozom, amíg leesem a lábamról.

Fleischer. Nem puhatolózna egy kicsit? Azt hiszem, a bunda itt maradt a helységben.

Wolffné. Gyanakszik talán valakire?

Fleischer. Volt ma egy mosóné Krügeréknél. Mosott.

Wolffné. Millerné?

Fleischer. Ugy-e nagy családja van annak?

Wolffné. Nagy családja van a szegény léleknek, de lopni, azt már nem teszi. Egy kicsit csipegetni valamit, nem mondom, hogy nem!

Fleischer. Krüger persze elkergette.

Wolffné. No, de láncos, lobogós, ennek csak ki kell sülni! Az ördög is elvihetné, ha ezt se találják meg. Ha én lennék a kerületi elöljáró! De az az ember buta... rettentően buta. A tyúkszememmel többet látok, mint ő a pápaszemével, elhiheti.

Fleischer. Csaknem elhiszem.

Wolffné. Ha éppen arra kerül, ki lopom a széket alula.

Fleischer *(fölkel, nevetve kiált a szomszéd szobába).* Fülöp, gyere, megyünk. Isten vele, Wolff mama!

Wolffné. Öltözz föl, Adelheid. Egy kicsit csónakázni viszed Fleischer urat.

Adelheid *(jó, a nyakán az utolsó gombot gombolja, Fülöpöt vezeti).* Igen, már készen vagyok. *(Fülöphöz.)* Gyere ide, a karomra veszek.

Fleischer (*aggódva és a kabát felhúzásában segédkezve*). Csak jól pakkoljuk be. Nagyon könnyen meghűl. A vízen szél lesz.

Adelheid. Előre megyek, hogy a csónakot rendbe hozzam.

Wolffné. Hogy szolgál most az egészsége, Fleischer úr!

Fleischer. Sokkal jobban, amióta idekünn élek.

Adelheid (*az ajtóból visszakiált*). Mama, Krüger úr.

Wolffné. Ki jön?

Adelheid. Krüger úr.

Wolffné. Lehetetlen!

Fleischer. Reggel csakugyan magához akart jönni. (*El.*)

Wolffné (*gyors tekintetet vet a fahalomra és elkezd lélekszakadva eltakarítani*). Gyere, leány, segíts, hogy a fát eltakarjuk.

Adelheid. Miért, mama? Aha, Krüger úr miatt.

Wolffné. Hát mi egyébért, ostoba liba? Illik-e, hogy ilyen legyen a szobánk, mikor vendég jön? Való ez vasárnap reggelre? Mit gondol rólunk Krüger úr?

ÖTÖDIK JELENET.

Krüger, Wolffné, Adelheid.

Krüger (*megjelenik, fölhevülten*).

Wolffné (*Krüger elébe kiált*). Krüger úr, az Isten szerelmére, hunyja be a szemét. Kiég a szemem szégyenemben, hogy micsoda rendetlenség van nálam.

Krüger (*erőt vesz magán*). Jó reggelt! Jó reggelt! Ugyan ne pironkodjék. Maga egész héten mosni jár, hát vasárnap nem lehet itt minden kinyalva. Maga derék asszony. Maga becsületes asszony, Wolffné. És ami köztünk történt, azt felejtjük el.

Wolffné (*elérzékenyülten, köténye csücskével törli a szemét*). Nekem nem volt semmi bajom magával. Mindig szívesen dolgoztam maguknál. De mert egyszerre úgy rámförmedt... no, tudja, én sem vagyok éppen békavér, bizony elragadtak a lovak.

Krüger. Maga eljön megint hozzánk mosni. Hol van a lánya, a Leontin?

Wolffné. A postamesterhez küldtem egy kis salátával.

Krüger. A leányt visszaadja hozzánk. Húsz tallér helyett harmincat kap. Iszen mi mindig meg voltunk egymással elégedve. Bocsássunk meg és feledjünk el mindent. (*Kezét Wolffnének nyújtja, aki belecsap.*)

Wolffné. Hát persze, ez mind hiába való dolog volt. Az a lány ostoba tacsó még. Mi öregek mindig szíveltük egymást.

Krüger. Ez hát rendben van. (*Szuszog.*) Ebben a dologban legalább nyugodt lehetek. Nos, hát az a másik história. Ami velem történt! Mit szól ahhoz!

Wolffné. No, hallja, ó, ó... már én nem szólok semmit.

Krüger. Itt van a nyakunkon ez a Wehrhahn úr. Egyebet sem tud, csak a becsületes polgárokat kunérozni, nyaggatni és kínozni. Mi mindenbe bele nem üti ez az ember az orrát!

Wolffné. Csak oda nem, ahova kellene.

Krüger. Most elmegyek hozzá és följelentem a dolgot. Nem tágítok addig, a míg ki nem süti.

Wolffné. Ne is engedjen, Krüger úr.

Krüger. És ha a feje tetejére áll az egész falu, a bundámat vissza kell kapnom, Wolffné.

Wolffné. Egyszer már becsületesen ki kell söpörni ezt a fészket, hogy rend legyen. Iszen már ellopják az ember feje fölül a ház tetejét.

Krüger. No, de képzelje csak az Isten szerelmére! Két hét alatt két ilyen lopás! Két méter olyan fát vittek el, amilyen itt van ni. *(Egy fadarabot kezébe vesz).* Ilyen jó, drága fát, Wolffné.

Wolffné. Az ember szeretne megpukkadni mérgében. Micsoda bunda! Patvarba is! No, de ilyet! Ej, ej, ez a mai világ!

Krüger *(dühösen hadonáz a levegőben a fadarabbal).* És ha ezer tallérom bánja is, még is nyakon csípem a tolvajt. A börtönben fog elrohadni, a börtönben!

Wolffné. Az bizony nagy áldás lenne. Istenemre mondom!

Függöny.

NEGYEDIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

Wolffné, Adelheid, Glasenapp.

(Wehrhahn hivatala. Glasenapp a helyén ül. Wolffné Adelheiddal, aki ölében kis fehér batyut tart, Wehrhahnra várakozik.)

Wolffné. Sokáig elmarad az elüljáró úr.

Glasenapp *(ír).* Türelem, türelem.

Wolffné. Ha máma megint úgy késik, megint nem lesz ideje számunkra.

Glasenapp. Hja, persze! A maguk csirke-pörei! Mi egészen más dolgokon törjük az eszünket.

Wolffné. Csak aztán ki is süssék azokat az ízéket.

Glasenapp. Micsoda beszéd ez? Ez nem illik.

Wolffné. Soh'se bánja. Ezt a leányt a Krüger küldi ide.

Glasenapp. Megint a bunda história, mi?

Wolffné. Az hát.

Glasenapp. A vén legény már megint a begyébe vett valamit. Az öreg pörmoly megint elragódhatik rajta egy darabig.

Wolffné. Maguk csak beszélnek. Jobb lenne, ha azon volnának, hogy valamit kisüssenek.

MÁSODIK JELENET.

Mitteldorf, Előbbiek.

Mitteldorf *(megjelenik az ajtóban).* Glasenapp, menjen át. Az elüljáró úr keresteti.

Glasenapp. Már megint abba kell hagynom a dolgomat. *(Eldobja a tollat és kimegy. El.)*

Wolffné. Jó reggelt, Mitteldorf.

Mitteldorf. Jó reggelt.

Wolffné. Hol késik ily sokáig az elüljáró?

Mitteldorf. Az nagy árkus papirosokat irkál tele, Wolff mama. Mondhatom, fontos dolgok. *(Bizalmasan.)* Tudja, Wolff mama: van valami a levegőben. Hogy mi, nem tudom... De hogy van valami... azt bizonyosan tudom... Olyat érünk meg, hogy az valami lesz. Ropog valami... és ha ropog, Wolff mama, akkor... ropog. No de üsse a kő, én ehhez nem értek. Ez mind új dolog. Vadonat új. És ami új dolog, azt én nem értem. Az egész helységet kisöpörjük. Én ehhez nem értek. Az istenben boldogult régi elüljáró a mostanihoz képest jámbor báránka volt. Sokat beszélhetnék. De nincs időm. A báró úr várakozik rám. *(Megy, az ajtóban visszafordul.)* Ropog, Wolff mama, elhiheti nekem. *(El.)*

Wolffné. No, ha ez nem öntött föl valahol a garatra! *(Szünet.)*

Adelheid. Hát én mit mondjak? Elfelejtettem.

Wolffné. Hát mit mondtál Krüger úrnak?

Adelheid. Hogy ezt a kis batyut találtam.

Wolffné. Itt sem kell egyebet mondanod. Csak eszeden légy. Iszen te nem estél a fejed lágyára.

HARMADIK JELENET.

Wulkow, Wolffné, Adelheid.

Wulkow (*bejő*). Jó reggelt kívánok.

Wolffné (*szótlanul Wulkowra mered, aztán megszólal*). Nézd csak, nézd csak, Wulkow bácsi! Maga is messze járt ám onnan, ahol a bölcsességet osztogatták. Mit keres itt?

Wulkow. A feleségem megszorodott.

Wolffné. Mit csinált?

Wulkow. Megszorodott. Kis lányunk született. Azt gyűvök bejelenteni.

Wolffné. Azt hittem, régen a csatornában van.

Wulkow. Szívesen ott lennék, Wolff mama. Rajtam nem múlték, elhiheti. Meg is indultam azon mód, amint a csónakba dobbantam. Hát amint a zsiliphez érek, se előre, se hátra! Mit csináljon az én szegény fejem? Ott várakoztam, ott imádkoztam, hogy talán tán csak enged az idő. Két nap, két éjszaka fuvom már a körmömet egy helyben, egyszer csak hallom, hogy hű, hó, a feleségem így, úgy. No most már hasztalan a sírás-rívás, vissza kellett fordulnom.

Wolffné. És megint a hídnál kötött ki.

Wulkow. Ott, ahol mindig. Hát hol kössek ki?

Wolffné. No, tisztelem az eszt.

Wulkow. Tán csak nem szimatolnak valamit?

Wolffné (*Adelheidhez*). Eredj, hozz tíz fillérért cérnát.

Adelheid. Ráérek, majd ha haza megyünk.

Wolffné. Ne nyelvelj, hanem eredj.

Adelheid. Nem vagyok én már kis lány. (*El.*)

Wolffné (*hevesen*). Hát ott pihent kelmed a zsilipnél?

Wulkow. Két álló napig.

Wolffné. No, füstöljék föl kelmedet! Szép legény maga... fényes nappal fölveszi a bundát.

Wulkow. Én? Fölvettem?

Wolffné. Igen, fölvette, fényes nappal. Hogy az egész világ lássa, milyen szép bundája van.

Wulkow. Iszen ott volt az a pusztá közepin.

Wolffné. Fertály órányira a házunktól. A lányom látta benne parádézni. A Fleischer doktort vitte csónakázni... az is gyanakodni kezdett tüstént.

Wulkow. Én nem tudok semmiről, semmi közöm hozzá. (*Léptek hallatszanak.*)

Wolffné. Pszt! Most aztán résen legyen ám, Wulkow.

NEGYEDIK JELENET.

Glasenapp, Wolffné, Wulkow, majd Wehrhahn és Adelheid.

Glasenapp (*sietve jó; fennhéjázva kérdi Wulkowtól.*) Mi baj?

Wehrhahn (*künnt*). Mit kívánsz, leány? Hozzám jösz. Hát csak be vele. (*Wehrhahn Adelheidet maga előtt bebocsátja, majd követi.*) Ma nincs sok időm. Ah, ni, hisz te vagy a kis Wolff lány? Ül le. Mit hoztál?

Adelheid. Ezt a kis batyút...

Wehrhahn. Várj egy kicsit... (*Wulkowhoz.*) Hát maga mit kíván?

Wulkow. Születést jelentek be.

Wehrhahn. Glasenapp, az anyakönyvet. Azaz, előbb végezzünk a többivel. (*Wolffnéhez.*) Mit keres itt a lánya? Talán megint fölpofozta Krüger?

Wolffné. No, arra nem vetemedett.

Wehrhahn. Hát mi a baj?

Wolffné. Ez a batyú...

Wehrhahn (*Glasenapphoz.*) Motes még most sem volt itt.

Glasenapp. Eddig nem.

Wehrhahn. Megfoghatatlan! No, leány, mit kívánsz?

Glasenapp. Az ellopott bunda dolgában jött, elüljáró úr.

Wehrhahn. Ah! Ma nincs arra időm. Egyszerre nem végezhet el az ember mindent. (*Wolffnéhez.*) Jöjjön a leány holnap.

Wolffné. Egy párszor már beszélni akart az elüljáró úrral.

Wehrhahn. Hát majd holnap megpróbálja harmadszor.

Wolffné. Krüger úr nem tágít.

Wehrhahn. Mi köze ehhez Krügernek?

Wolffné. A leány nála volt ezzel a csomóval.

Wehrhahn. Miféle rongy az? Hadd lám.

Wolffné. Ez a bunda dolgába vág. Krüger úr legalább azt mondja.

Wehrhahn. Mi van abban a rongyban?

Wolffné. A Krüger úr zöld lajbija.

Wehrhahn (*Adelheidhez.*) Te találtad?

Adelheid. Igen is, én találtam, elüljáró úr.

Wehrhahn. Hol találtad?

Adelheid. Az úgy volt, hogy a mamával a vasúthoz mentem. Mentem, mendegéltem...

Wehrhahn. Jól van, jól. (*Wolffnéhez.*) Deponálja egyelőre. Holnap visszatérünk rája.

Wolffné. Én nem bánám...

Wehrhahn. Hát ki bánná?

Wolffné. Krüger úr nagyon sürgeti.

Wehrhahn. Krüger úr, Krüger úr... hát kicsoda az a Krüger úr? Ez az ember folyton zaklat. Az ilyen dolgot nem lehet csak úgy máról holnapra eligazítani. Hiszen díjat is tűzött már ki és azt közzétette a hivatalos lap.

Glasenapp. Annak az embernek ez mind kevés.

Wehrhahn. Mit jelent ez: mind kevés? Mi fölvevük a tényállást. Mosónéja gyanus volt, házkutatást végeztünk. Mit akar még? Az az ember hallgasson. Nos, amint mondtam, holnap szolgálatukra állok.

Wolffné. Én nem bánom, mi eljöhetünk még egyszer.

Wehrhahn. Eszerint holnap reggel.

Wolffné. Isten áldja meg, elüljáró úr.

Wehrhahn (*fejével biccent*). Jó reggelt!

(*Wolffné és Adelheid el.*)

Wehrhahn (*Wehrhahn iratai közt kutat, Glasenapphoz*). Kíváncsi vagyok, mi sül ki ebből. Motes úr tanut is akar bejelenteni. Dreiernét, a vén boszorkányt említi, aki egyszer éppen jelen volt, mikor Fleischer tiszteletlenül nyilatkozott valakiről. Milyen idős ez a Dreierné, mondja csak?

Glasenapp. Lehet úgy hetven esztendő.

Wehrhahn. Egy kicsit tutyi-mutyi?

Glasenapp. Ahogy vesszük. Még eléggé eszénél van.

Wehrhahn. Mondom Glasenapp, nagy elégtételemmel szolgálna, ha egyszer alaposan közibük üthetnék. Hadd tudják meg ezek az emberek, kivel van dolguk. Ki nem volt jelen a császár születése napján? Persze, Fleischer. Minden rosszra képesnek tartom ezt az embert, akár-milyen ostoba birka-ábrázata van. Hiszen ismerjük ezeket a báránybőrbe bújt farkasokat. A légynek se tudnának ártani, de ha arra kerül a sor, levegőbe röpítenek a kutyák akár egy várost. No, de majd gondoskodom róla, hogy legalább itt ne háljanak rózsaaágyon.

ÖTÖDIK JELENET.

Motes, Wehrhahn, Glasenapp.

Motes (*jő*). Alázatos szolgálja!

Wehrhahn. Nos, hogy vagyunk?

Motes. A Dreierné tizenegy óra tájban eljön.

Wehrhahn. A dolog némi feltűnést fog kelteni. Nagy zenebona lesz. Hogy az a Wehrhahn mindenbe bele avatkozik. Nos, hál' Istennek erre elkészültem. Hiszen nem a magam mulatóságára vagyok itt. Nem tréfa kedvéért tettem ide. Az emberek itt azt hiszik, hogy a kerületi elüljáró nem egyéb valami felsőbb rangú poroszlónál. Keressenek ilyen szerepre más maguknak. Persze, azok az urak, akik kineveztek, nagyon jól tudják, kivel van dolguk. Azok ismerik gondolkodásom teljes komolyságát. Én hivatalomat szent hivatásnak tartom. (*Szünet.*) Az államügyésznek szóló jelentést már megírtam. Ha délben elküldöm, holnapután itt az elfogatási parancs.

Motes. Hajh, de nekem fognak esni!

Wehrhahn. Ön tudja, hogy a nagybátyám kamarás. Majd beszélek az ön érdekében vele. Ezer villám! Fleischer jön! Mit akarhat? Talán hajaz már hozzá? (*Kopogás; Wehrhahn kiált.*) Szabad!

HATODIK JELENET.

Fleischer, Előbbiek.

Fleischer (*belép, sápadtan és izgatottan*). Jó reggelt! (*Senki sem viszonozza.*) Bejelenteni akarok valamit a legutóbbi lopás ügyében.

Wehrhahn (*átható tekintettel nézi*). Ön Fleischer József doktor?

Fleischer. Az vagyok. Fleischer József a nevem.

Wehrhahn. Bejelenteni akar valamit?

Fleischer. Ha megengedi, igen. Én ugyanis észrevettem valamit, ami esetleg a bunda tolvajának a nyomára vezethet.

Wehrhahn (*az asztalon dobol és hajhászott hidegséggel tekint maga körül, hogy a jelen-voltakat nevetésre ingerelje. Résztétlenül*). Hát mit vett észre, ami olyan fontos?

Fleischer. Azaz, ha ön az én vallomásomra már elüljáróban sem helyez súlyt, jobbnak találnám...

Wehrhahn (*gyorsan, kevélyen*). Mit találna jobbnak?

Fleischer. Jobbnak találnám azt, hogy hallgassak.

Wehrhahn (*szótlanul és mintegy nem értve a dolgot, Motes felé fordul, majd változott hangon*). Az időm nagyon drága. Kérem, fogja mondandóját rövidebbre.

Fleischer. Az én időm is kimért. De azért kötelességemnek tartottam...

Wehrhahn (*közbeszól*). Ön kötelességének tartotta. Szép. Halljuk hát, mit tud.

Fleischer (*magát mérsékelve*). Tegnap csónakáztam. A csónakot Wolfféktől kértem el. És a lányuk evezett.

Wehrhahn. Föltétlenül hozzá tartozik ez a tárgyhoz?

Fleischer. Az én véleményem szerint, hozzá.

Wehrhahn (*türelmetlenül dobol*). Jól van, jól van, haladjunk.

Fleischer. A zsilip közelébe evezünk. Ott láttunk egy csónakot. A jég, amint láttuk, föltor-nyosodott körülötte. Valószínűleg befagyott.

Wehrhahn. Hm. Befagyott. Ez nem nagyon érdekel minket. Mi hát a dolog veleje?

Fleischer (*erőfeszítéssel mérsékli magát*). Megvallom, ez a mód... Én ide teljesen önként jöttem, hogy önkéntes szolgálatot tegyek a hatóságnak...

Glasenapp (*szemtelenül*). Az elüljáró úrnak nincs ideje. Ne vesztegessen annyi szót. Mondja el, amit mondani akar röviden és velősen.

Wehrhahn (*hevesen*). A tárgyra! A tárgyra! Mit akar hát?

Fleischer (*mérsékelve magát*). Azt akarom, hogy a tolvajt kinyomozzák. És az öreg Krüger úr érdekében...

Wehrhahn (*ásít, közömbösen*). Vakítja a szememet a nap, eressze le az ablakredőt.

Fleischer. A csónakban volt egy öreg hajós - valószínűleg a csónak tulajdonosa.

Wehrhahn (*ásít*). Úgy van. Fölötte valószínű.

Fleischer. Ezen az emberen bunda volt, melyet messziről hódprémesnek tartottam.

Wehrhahn (*mint előbb*). Én talán inkább nyusztprémesnek tartottam volna.

Fleischer. Amennyire lehetett, oly közel evezünk és jól megfigyelhettem az embert. Szegényes, piszkos hajós volt és úgy látszott, azt a bundát nem neki csinálta a szűcs. Teljesen új bunda volt...

Wehrhahn (*látszólag magához tér*). Hallom, hallom - nos? Hát aztán? Mit tud még?

Fleischer. Mit még? Egyéb nincs.

Wehrhahn (*látszólag megélnkülve*). De hiszen ön följelentést akart tenni. Valami fontos dologról beszélt.

Fleischer. Elmondtam, amit elmondani akartam.

Wehrhahn. Ön beszélt egy hajósról, aki bundában volt. Nos, van elég olyan hajós, aki bundában jár. Ez nem nagy újság.

Fleischer. Vélekedjék ön erről a dologról, ahogy tetszik. Ily körülmények közt befejeztem. (*El.*)

Wehrhahn. Hallottak már ilyet valaha? Hiszen az az ember éktelenül ostoba is. Egy hajóson bundát látott. Megbolondult ez az ember? Hiszen nekem is van hódprémes bundám. Azért még nem vagyok tolvaj.

HETEDIK JELENET.

Mitteldorf, Wehrhahn, Motes, Glasenapp.

Mitteldorf (*megjelenik az ajtóban*).

Wehrhahn. Terringette! Mi ez már megint? Hát ma már nem lesz béke? (*Mitteldorfhoz.*) Senkit se bocsásson be. Motes úr, legyen oly szives, menjen át a magánlakásomba. Ott háborítatlanul tárgyalhatunk. - Megint ez a Krüger! Százszor, ezerszer Krüger. Mintha a darazsak szürkálnák. Ha a vén számár nem hagyja abba a zaklatásait, kiröpítem az ajtón.

NYOLCADIK JELENET.

Krüger, Fleischer, Wolffné, Előbbie.

(Krüger Fleischer és Wolffné kíséretében megjelenik az ajtóban.)

Mitteldorf (*Krügerhez*). Az elöljáró úr nem fogad senkit.

Krüger. Eh, mit! Nem fogad! Bánom is én. (*Kísérőihez.*) Csak előre, előre. Szeretném látni, nem fogad-e engem. (*Krüger, Fleischer, Wolffné belépnek.*)

Wehrhahn. Kérek kissé nagyobb csöndet. Látják, hogy még tárgyalni valóm van.

Krüger. Csak tárgyaljon nyugodtan, mi várhatunk. Aztán majd velünk is fog talán tárgyalni.

Wehrhahn (*Moteshez*). Tehát, kérem, sziveskedjék átfáradni magánlakásomba - és ha látná Dreiernét, legjobban szeretném odaát kihallgatni. Maga látja, hogy itt lehetetlen.

Krüger (*Fleischerre mutat.*) Ez az úr tud ám valamit Dreiernéről. Még írásban is adhat valamit magának.

Motes. Alázatos szolgája, ajánlom magamat. (*El.*)

Krüger. Ez az ember érezte, hogy jó lesz elkotródnia.

Wehrhahn. Kérem, tartózkodjék a megjegyzésektől.

Krüger. De nem tartózkodom, de nem hallgatok: az az ember csaló!

Wehrhahn (*mintha mit sem hallana, Wulkowhoz*). Nos, tehát, mi újság? Előbb magával végzek. Az anyakönyvet, Glasenapp! - Azaz, ne bántsa. Előbb ezeket lerázom a nyakamról. (*Krügerhez.*) Először önnel végzek.

Krüger. Kérem is arra sürgősen.

Wehrhahn. Ezúttal elnézzük a «sürgősen» kifejezést. Mi keresete volna?

Krüger. Semmi keresetem nincs. Éppen semmi. Én az igaz jussomat követelem.

Wehrhahn. Miféle igaz juss az?

Krüger. Az én jussom az, hogy a hatóság segédezzon ellopott jószágom megkerítésében.

Wehrhahn. Megtagadták ezt a segédkezést?

Krüger. Nem mondom. Az nem is lehetséges. De mégse történik semmi. A dolog nem mozdul ki a helyéből.

Wehrhahn. Maga azt hiszi, hogy azt csak úgy föl lehet fújni.

Krüger. Semmit sem hiszek. Nekem bizonyítékaim vannak. Maga nem karolja föl az ügyemet.

Wehrhahn. Már most is megvonhatnám magától a szót. Ilyesmit meghallgatni nem vagyok hivatalosan köteles. Egyelőre azonban beszéljen csak tovább.

Krüger. Maga tőlem nem veheti el a szót. Én porosz állampolgár vagyok, nekem jogaim vannak. És ha maga itt engem meg is akadályoz a szólásban, van egyéb hely is, ahol beszélhetek. Maga nem karolja föl az ügyemet.

Wehrhahn (*látszólag nyugodtan*). Sziveskedjék megokolni ezt.

Krüger (*Wolffnéra mutat*). Itt van ez az asszony. Ez elment magához. A lánya talált valamit. Nem röstelte a fáradságot, elüljáró úr, pedig ez csak egy egyszerű szegény asszony. Maga már egyszer elutasította és mikor ma újra eljött...

Wolffné. De iszen nem ért rá az elüljáró úr.

Wehrhahn. Kérem, halljuk csak!...

Krüger. Éppenséggel nem fejeztem be. Mit mondott ön ennek az asszonynak? Rövidesen ezt mondta ennek az asszonynak: nem érek rá. Még a lányát sem hallgatta ki. Maga nem tud erről a dologról semmit; fogalma sincs erről az esetről.

Wehrhahn. Most már felszólítom, hogy mérsékelje magát.

Krüger. Én mérsékelt vagyok, én nagyon mérsékelt vagyok. Túlságosan mérsékelt vagyok, elüljáró úr. Én hallatlanul mérsékelt ember vagyok. Különben nem így beszélnek. Miféle vizsgálat ez? Ez az úr, Fleischer úr, itt volt magánál és bejelentette, hogy észrevett valamit. Egy hajós hódprémes bundában feszeleg...

Wehrhahn (*fölemeli kezét*). Pszt, várjon csak! (*Wulkowhoz.*) Maga, úgy-e, hajós?

Wulkow. Harminc esztendeje járok a vizen.

Wehrhahn. Maga, úgy-e, ijedős természetű? Hiszen úgy összerezett.

Wulkow. Egy kicsikét csakugyan szemérmes vagyok.

Wehrhahn. Járnak-e spreei hajósok gyakrabban bundában?

Wulkow. Akárhánynak van bundája.

Wehrhahn. Az az úr látott egy hajóst bundában.

Wulkow. Az nem ritkaság elüljáró úr. Svennek szép bundácskája van. Még nekem is van.

Wehrhahn. Nos, látják, ennek az embernek is van bundája.

Fleischer. De nem hódprémes bundája.

Wehrhahn. Azt ön nem látta határozottan.

Krüger. Mi-i? Ennek az embernek hódprémes bundája van?

Wulkow. Ilyen is akad, úgy ám. Némelyiknek gyönyörű hódas bundája van. Mért ne lenne? Azt is csak pénzért vesztegetik.

Wehrhahn (*diadala érzetében hajhászott könnyel*). Így ni. (*Könnyedén.*) Folytassa Krüger úr. Ez csak afféle kis kitérés volt. Csak szemléltetve akartam bemutatni, mennyit ér bizonyos «megfigyelés». Amint látja, ennek az embernek bundája van. (*Ismét hevesen.*) De azért eszünk ágában sincs azt vélni, hogy ő lopta el a bundát. Ez abszurdum lenne.

Krüger. Mi az? Egy szót sem értek belőle.

Wehrhahn. Hát majd hangosabban beszélek. És hogy a szót szóba ne öltsem, mondok még valamit. Nem hivatalnoki minőségben mondom ezt, hanem egyszerűen mint olyan ember, amilyen ön, Krüger úr. A különben tiszteletreméltó polgár legyen tartózkodóbb a bizalmával, ne hivatkozzék oly emberek tanuságára...

Krüger. Az én társaságomról van szó? Az én társaságomról?

Wehrhahn. Ugy van, a társaságáról.

Krüger. Jobban tenné, ha a maga háza előtt söpörne. Az a Motes, akivel ön érintkezik, kirepült a házamból.

Fleischer. Azt az embert, aki önt a lakásán várja, kiutasítottam az én lakásomból.

Krüger. Az engem megcsalt a házbérrel.

Wolffné. Kevés ember van itt helyben, akit az meg nem csalt hol egy pár fillérrel, hol márkával, tallérral, arannyal.

Krüger. Valósággal megadóztatja a községet.

Fleischer (*iratot vesz ki a zsebéből*). Az az ember megérett az államügyész számára. (*Az iratot az asztalra helyezi.*) Kérem, sziveskedjék elolvasni.

Krüger. Ezt a papirost aláírta Dreierné. Hamis esküre akarta csábítani.

Fleischer. Ellenem kellett volna vallania.

Krüger (*megfogja Fleischert*). Ez az ember becsületes ember és az a gazember nyomoruságba akarja dönteni. Ön pedig kezét nyújt ehhez neki.

Wehrhahn. De most már a végére ért a türelmem. Ahhoz, amit önök evvel az emberrel tárgyalni akarnak, semmi közöm, nem is törődöm vele. (*Fleischerhez.*) Vigye el innen ezt a firkát.

Krüger (*fölváltva Wolffnéhez és Glasenapphoz beszél*). Ilyen ember az elüljáró úr barátja. Ez a bizalmi-férfi. Szép bizalmi-férfi! Mondjuk inkább, hogy gézengúz, akasztófa.

Fleischer (*Mitteldorfhoz.*) Én senkinek sem tartozom számadással. Amit teszek, amit cselekszem, az én dolgom. Hogy kivel érintkezem, az az én dolgom. Amit gondolok és írok, az én dolgom.

Glasenapp. Az ember a saját szavát sem érti már. Elüljáró úr, ne hívjak csendőröket? Perc alatt itt leszek. Mitteldorf!...

Wehrhahn. Csöndet kérek. (*Csönd. Fleischerhez.*) Vigye el innen ezt a firkát.

Fleischer (*megteszi*). Ez a firka az államügyészhez kerül.

Wehrhahn. Tegye vele azt, ami tetszik. (*Fölkel és a szekrényből kiveszi a Wolff csomagját.*) Hogy végre ezen is túlessünk. (*Wolffnéhez.*) Hol találta azt az izét?

Wolffné. Nem én találtam.

Wehrhahn. Hát ki?

Wolffné. A kisebbik lányom.

Wehrhahn. Miért nem hozta magával?

Wolffné. Iszen itt volt. Áthivhatom egy minutumban.

Wehrhahn. Ez lényegesen késlelteti az ügyet. Hát nem mondta el a leány magának, hogy hol találta?

Krüger. A vasuti állomásra menet találta az uton.

Wehrhahn. Ugy hát a tolvaj Berlinbe ment. Ott aztán hasztalan keressük.

Krüger. Azt én nem hiszem, elüljáró úr. Fleischer úr véleménye helyesebb. Azt az egész csomag-históriát azért rendezték, hogy bennünket félrevezessenek.

Wolffné. Még az is! Az bizony lehetséges.

Wehrhahn. No, no, Wolffné! Maga máskor nem ily ostoba. Amit itt ellopnak, az mind Berlinbe kerül. A bundát már akkor eladták Berlinben, mikor mi itt még nem is tudtuk, hogy ellopták.

Wolffné. No, már, elüljáró úr, akármi legyen velem, de nem hiszem azt el. Ha a tolvaj Berlinbe ment, szeretném tudni, miért vesztette el azt a paksamétát?

Wehrhahn. Hát mindig szándékosan veszítenek el az emberek valamit?

Wolffné. De nézze csak meg ezt a kis batyut. Milyen szépen be van pakkolva minden: a lajbi, benne a kulcs, meg a cédula.

Krüger. Azt hiszem, hogy a tolvaj itt van a községben.

Wolffné. (*Igeneli Krüger szavait.*) Nem megmondtam, Krüger úr.

Krüger (*határozottan*). Ez az én meggyőződése.

Wehrhahn. Sajnálom, nem osztozom véleményében. Bokros tapasztalataim alapján...

Krüger. Mi-i? Bokros tapasztalat? Hm!

Wehrhahn. Bizonyára. Bokros tapasztalataim alapján állítom, hogy ez a lehetőség ki van zárva.

Wolffné. No, no, elüljáró úr!

Krüger (*Fleischerre mutat.*) Ő látott egy hajóst...

Wehrhahn. Megint ez a história. Hiszen így mindennap házkutatást kellene végezniem hús csendőrrel és rendőrrel. Hiszen ilyen módon minden házat meg kellene motoztatnom.

Wolffné. Kezdje mindjárt nálam, elüljáró úr.

Wehrhahn. Hát nem nevetséges az ilyesmi? Nem, nem, uraim, ez nem járja. Így nem jutunk dülőre. Önöknek nekem szabad kezét kell hagyniuk. Én már gyanakszom, csak még megfigyelő álláspontra helyezkedem. Van itt néhány sötét alak, kiket szemmel tartok. Kora reggel tele kassal a hátukon Berlinbe mennek és üresen térnek vissza.

Krüger. A zöldséges asszonyok viszik a hátukon benne a zöldséget.

Wehrhahn. Nem csak a zöldséges asszonyok, Krüger úr. Az ön bundája valószínűleg szintén így utazott.

Wolffné. Ez is lehetséges. Hiszen a világon semmi sem lehetetlen.

Wehrhahn. Így ni. (*Wulkowhoz.*) Nos? Maga bejelent valamit?

Wulkow. Egy kis siró jószágot. Egy kis leányt.

Wehrhahn (*a többihez.*). Magam részéről minden lehetőt megteszek.

Krüger. Addig nem nyugszom, elüljáró úr, amíg a bundámat vissza nem kapom.

Wehrhahn. Amit meg lehet tenni, azt megteesszük. Wolffné is tapogatózhat egy kicsit a helységben.

Wolffné. Ahhoz én nem értek. De ha az ilyen napvilágra nem kerül, oh, oh, az ember igazán elkeseredik.

Krüger. Igaza van, Wolffné, nagyon igaza. (*Wehrhahnhoz.*) Kérem vizsgálja meg alaposan a csomagot. A cédulán írás van, az nyomra vezethet. Holnapután reggel, elüljáró úr, leszek oly bátor és eljövök tudakozódni. Jó reggelt! (*El.*)

Fleischer. Jó reggelt. (*El.*)

Wehrhahn (*Wulkowhoz.*) Hány éves? Jó reggelt, jó reggelt! Csakhogy leráztam ezt a két frátert a nyakamról. (*Wulkowhoz.*) Hogy hívják?

Wulkow. Wulkow Ágoston Fülöpnek.

Wehrhahn (*Mitteldorfhoz.*) Menjen át a lakásomba. Ott várakozik rám Motes, az író. Mondja meg neki, sajnálom, ma nem érek rá.

Mitteldorf. Ne várakozzék?

Wehrhahn (*nyersen*). Ne várakozzék. Ne hát!

Mitteldorf (*el*).

Wehrhahn (*Wolffnéhez.*) Ismeri Motest?

Wolffné. Ha azt kérdezik tőlem, kérem szeretettel, inkább hallgatók. Nem sok jót mondhatnék róla.

Wehrhahn (*gunyosan*). Ellenben Fleischerről annál többet.

Wolffné. Az csakugyan finom ember.

Wehrhahn. Jól tenné, Wolffné, ha kissé óvatosabb lenne.

Wolffné. Ej, instállok, ehhez én nem értek. Én mindig szókimondó voltam. Ha el nem jár annyiszor a szájam, már régen zöldágra vergődtem volna.

Wehrhahn. Velem szemben nem ártott az magának semmit.

Wolffné. Magánál nem, elüljáró úr. Maga eltüri az igaz beszédet. Maga előtt nem kell bujkálni.

Wehrhahn. Szóval, Fleischer maga a szín-becsületesség.

Wolffné. Az bizony. Ugy bizony.

Wehrhahn. El ne felejtse ám azt, amit most mondott.

Wolffné. De maga se.

Wehrhahn. Jól van, jól van. Majd elválik. (*Nyujtóz kodik, fölkel és a lábait egyengeti. Wulkowhoz.*) Ez ugyanis a mi szorgalmas mosónénk. Ez azt hiszi, minden ember olyan mint ő. (*Wolffnéhez.*) Fájdalom, a világ nem ilyen. Maga csak az emberek külsejét nézi. Mi azonban egy kissé mélyebbre látunk. (*Néhány lépést tesz, megáll Wolffné előtt kezét vállára teszi.*) És amilyen igazat mondok, mikor ezt mondom: Wolffné maga becsületes lélek, oly igaz ez is: a maga Fleischer doktora, akiről beszéltünk, életveszélyes fickó!

Wolffné (*reználtan fejét csóválja*). No, már az ember nem tudja, mit gondoljon...

Vége.